

Komunisma celtniecības aizņēmums

5. maija vakarā Maskavas radio pavēstīja padomju valdības lēmumu par jauna PSRS Tautas saimniecības attīstības valsts aizņēmuma izlašanu. Lēmumā precīzi paskaidroti aizņēmuma mērķi: aizņēmums izlaists, lai īstenotu ledzīvotāju līdzekļu padomju zemes ekonomikas tālākā attīstībā, lai ledzīvotāju līdzekļi palīdzētu finansēt Kuibiševs, Staljingradas, Kachovkas hidroelektrostaciju un Turkmenijas, Dienvidukrainas un Ziemeļkrišanas kanālu izbūvi.

Tā nav pirmā reize, kad padomju valdība aicina ledzīvotājus talkā pašu svarīgāko ekonomisko uzdevumu atrisināšanā. Pirms Lielā Tēviņas kara tika izsludināti aizņēmumi PSRS industrializācijai, kara gados — Dzmitenes aizsardzībai, pēc kara — tautas saimniecības atjaunošanai un tālākai attīstībai. Jaunais aizņēmums ir komunisma celtniecības finansēšanas aizņēmums, komunisma celtniecības aizņēmums. Jau pats šis fakts ārkārtīgi spilgti un pārliecinoši parāda mūsu dīzenās Dzmitenes vareno augšupeju, kolosālos sasniegumus, ko padomju tauta guvusi savā mierīgajā radošajā darbā.

Padomju cilvēks — savas zemes pilntiesīgais saimnieks — arvien uzmanīgi seko ikvienam darbam, ikvienam pasākumam socialistiskās ekonomikas un kultūras celtniecībā. Viņa vērigajam skatīenam nepaīkst garām neviens sasniegums — lai kādā nozarē tas gūts. Taču varam droši apgalvot, ka tāda uzmanība un aizrautība, ar kādu padomju tauta seko komunisma dīzelceltniecības gaitai, vēl nekad un nekur nav pieredzēta. Zinas par geoloģiskajiem pētījumiem nākamā Turkmenijas kanāla trasē, par darbiem Kuibiševā, Staljingradā un Kachovkā ikviens no mums gaida ar tādu pašu liksmu savilņojumu kā vēstuli no tuva drauga. Un bez jebkāda pārspīlējuma var apgalvot, ka tieši šīs dienas visa padomju zeme ar aizturētu elpu seko tam, kā tiek veikti pēdējie darbi, lai nodotu ekspluatācijā vareno kanālu, kas kluso Donu savienos ar Krievzemes skaisto un slaveno upi — Volgu, vienotā ūdensceļu sistēmā saslēgs padomju zemi apskalojošās jūras.

Kuibiševa, Staljingrada, Cimlanska, Kachovka šodien valrs nav tikai geografiski jēdzieni. Ar šiem vārdiem mirdz komunisma virsotnes.

Tādēļ tik saprotama un dabiska ir tā cildenā pacilātība, entuziasms, ar kādu padomju laudis visās savas neapverami plašās Dzmitenes malās atsaukušies jaunajam aizņēmumam. Ļoti labi visu padomju ļaužu jūtas un domas, runādams mītiņā PSRS Upju flotes ministrijas Rīgas mašinhūves rūpnīcā, izteicis Staljna premijas laureāts Harijs Greidiņš: «Parakstīdami aizņēmumu, mēs palīdzam valstij ne tikai ar savu darbu, bet arī ar saviem ietaupījumiem.»

Tāds apsvēruma vada ikvienu padomju patriotu. Komunisma dīzelceltnes taču ceļ ne tikai tie inženieri un strādnieki, kas darbojas Volgas un Donas krastos, bet arī tie miljoni ļaužu, kas gatavo un sūta celtniekam materiālus, ierīces, mašīnas. Grandiozo spēkstaciju un kanālu celtnieka goda nosaukumu pelnījis viss divi simti miljonu lielais padomju ļaužu kolektīvs, kura kopīgā darba rezultātā Padomju Savienība sasniegusi tādu ekonomiskās un politiskās vareības pakāpi, ka tai pa spēkam veikt vislielākos darbus, realizēt vispārīgākos sapņus. Un tagad, parakstījuši jauno valsts aizņēmumu, mēs ne tikai ar savu darbu, bet arī ar saviem ietaupījumiem esam kļuvuši par komunisma celtniecības aktīviem līdzdalībniekiem.

Cildens, dziļi pamatots lepnums pilda ikviena padomju zemes ledzīvotāja sirdi. 8. maijā jaunais valsts aizņēmums jau bija izvietots, pārsniedzot noteikto sumu par 5 miljardiem 712 miljoniem 374 tūkstošiem rubļu.

Sapulcēs un mītiņos, kas rīkoti sakarā ar valdības lēmumu par aizņēmuma izlašanu, runājuši tūkstoši un simti tūkstošu padomju ļaužu. Savas domas un vēlējumus izteikuši strādnieki un kolchoznieki, zinātnieki un mākslinieki, sīmi vīri un zaioksnēji jaunieši. Viņu kvēlie vārdi, patriotisms un entuziasms, kas izpaudies aizņēmuma parakstīšanā, vēl un vēlreiz apliecinājuši padomju tautas ciešo saliedētību ap Ļeņina-Staljna partiju, ap padomju valdību un biedru Stalynu, dziļo izpratni, ka viss, ko dara mūsu partija un valdība, vēltis tautas labklājības un Padomju valsts vareības celšanai.

Spriežot par jauno aizņēmumu, padomju laudis atlaž piemin lielos ieguvumus, ko tautai devuši iepriekšējie aizņēmumi. Simti un tūkstoškārt šīs dienas runāts par rūpnīcām, skolām, slimnīcām, teātriem, kuru celtniecības finansēšanā liela nozīme bijusi ledzīvotāju aizdevumiem valstij. Parakstīdams jauno valsts aizņēmumu, ikviens padomju pilsonis apzinās, ka bez ledzīvotāju ietaupījumu īsaistīšanas tautas saimniecībā nebūtu bijis iespējams izbūvēt tos 127 miljonus kvadrātmetru dzīvojamās platības, ko pēdējos sešos gados saņēmuši mūsu pilsētu darbaļaudis, nebūtu bijis pa spēkam uzcelt tos 3 miljonus dzīvojamās mājas, kas šīs gados nodotas kolchoznieku ģimeņu rīcībā, ledzīvotāju aizdevumi valstij lielā mērā sekmējuši iespēju jau piecas reizes pazemināt cenas masu patēriņa precēm. Katram no mums skaidrs, ka šogad izsludinātās valsts aizņēmums palīdzēs vēl augstāk celt padomju tautas dzīves līmeni.

Arī kapitalistiskās valstis izdara aizņēmumus. Bet šajos aizņēmumos iegūtie līdzekļi nav domāti mierīga darba izvēršanai vai tautas labklājības celšanai. Buržuazisko aizņēmumu jēgu zīmīgi raksturojis zviedru militārais eksperts Jakobsens.

Kā savā rakstā «Izvestija» 6. maija numurā pastāsta profesors N. Ļubimovs, šis zviedrs kādā budžeta komisijas sēdē jautājis: «Val jūs gribat zināt, kas ir valsts parāds?» Un pats atbildējis: «Tas ir drūms pagājušo karu pieminekļis un jaunu karu vēstītājs». Zviedru militarists šoreiz runājis taisnību. Patiešām, kapitalistiskajā pasaulē valsts parāds sastādās galvenokārt no aizņēmumiem, kas izmantoti kara izdevumu segšanai vai arī jaunu agresīvu karu gatavošanai.

Pie mums valsts aizņēmums kalpo miera nodrošināšanai. Savus ietaupījumus mēs aizdodam valstij, lai ātrāk paceļas spēkstacijas un top kanāli, lai mūsu bērnu rīcībā būtu arvien vairāk skolu, pionieru nometņu, sanatoriju, lai sirmgalvjiem tiktu nodrošināta pelnītā atpūta vecumdiēnā, lai padomju ļaužu dzīve kļūtu arvien laimīgāka un pārticīgāka, lai viņu sadzīvē arvien vairāk vietas paveras padomju kultūras un mākslas lieliskajiem sasniegumiem. Lūk, tādi ir Padomju valsts aizņēmuma mērķi.

Ar pilnām tiesībām tādēļ varam teikt, ka mūsu jaunais valsts aizņēmums ir tautas labklājības un komunisma celtniecības aizņēmums.

PSRS Finansu ministrijas paziņojums

PSRS Tautas saimniecības attīstības valsts aizņēmums (1952. gada izlaidums), kas izlaists par 30 miljardiem rubļu, 8. maijam beidzoties, bija izvietots par 35 miljardiem 712 miljoniem 374 tūkstošiem rubļu, pārsniedzot noteikto sumu par 5 miljardiem 712 miljoniem 374 tūkstošiem rubļu.

Sakarā ar to, ka aizņēmumam noteiktā suma ievērojami pārsniegta, PSRS Finansu ministrija, pamatojoties uz PSRS Ministru Padomes norādījumu, deva rīkojumu, sākot ar 1952. gada 10. maiju, visās vietās pārtraukt tālāko parakstīšanos aizņēmumam.

PSRS Finansu ministrs A. ZVEREVS

VISU ZEMJU PROLETARIESĻ, SAVIENOJIETIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

11. MAIJĀ

Nr. 19 (382)

Vācijas Demokrātiskās Republikas Premjerministram biedram O. GROTEVOLAM

Lūdzu Vācijas Demokrātiskās Republikas Valdību un personīgi Jūs, biedri Premjerministr, pieņemt manu pateicību par draudzīgo vēstījumu sakarā ar septīto gadadienu kopā vācu tautas atbrīvošanas no fašistiskās tiranijas.

Novēlu vācu tautai un Vācijas Demokrātiskās Republikas

BERLINĒ
Valdībai panākumus cīņā par vienotu, neatkarīgu, demokrātisku un miermīlīgu Vāciju, par drīzāku miera līguma noslēgšanu un okupācijas karaspēka izvešanu no Vācijas — Vācijas un vispasaules miera interesēs.

J. STAĻINS

Čehoslovākijas Republikas Ministru Padomes Priekšsēdētājam biedram A. ZAPOTOCKIM

Čehoslovākijas nacionālajos svētkos — septītajā gadadienā kopā atbrīvošanas no hitleriskajiem iebrucējiem, lūdzu Jūs, biedri Priekšsēdētā, un Čehoslovākijas Repub-

PRAGĀ
likas Valdību pieņemt manus draudzīgos apsveikumus un turpmāku panākumu novēlējumus Čehoslovākijas tautai jaunās, tautas demokrātiskās Čehoslovākijas celtniecībā.

J. STAĻINS

Rumānijas Tautas Republikas Ministru Padomes Priekšsēdētājam biedram PETRU GROZAM

Rumānijas strādnieku Partijas Centralās Komitejas Ģeneralsekretaram biedram G. GEORGIU-DEŽAM

Lūdzu Rumānijas Tautas Republikas Valdību, Rumānijas Strādnieku Partijas Centralo Komiteju un Jūs personīgi pieņemt manu pateicību par draudzīgajiem apsveikumiem sakarā ar Rumānijas valsts neatkarības pasludināšanas 75. gadadienu.

BUKARESTĒ
Novēlu rumāņu tautai, Rumānijas Tautas Republikas Valdībai un Rumānijas Strādnieku Partijas Centralajai Komitejai turpmākus panākumus jaunās, brīvās, tautas demokrātiskās Rumānijas celšanā.

J. STAĻINS

MŪSU UZVARA

JADVIGS MARTS

«Sodien, — 1945. gada 2. maijā savā dienasgrāmatā rakstīja Padomju Armijas vecākais seržants I. Zdanovs, — es ar savu draugu sakarnieku Kukšinu stāvēju reihstaga ēkas priekšā. Redzu, ka Kukšins par kaut ko domā. Pajautāju viņam:

— Kas tev, Kukšin, prātā?

— Viņš klusē. Pēc tam pateica:

— Lai arī cik liels bija Hitlera spēks, bet mēs to salauzām!»

Tas bija Berlīnes krišanas dienā. Drīz sekoja visa hitleriskā karaspēka kapitulācija. Mēs uzvarējām.

Lai cik tuvredzīgs un neprātīgs bija nacistisko slepkavu barbedis, vienu viņš zināja: lai uzbruktu Padomju Savienībai, vajadzīgs spēks, un jau iepriekš pakļāva savā varā visu veco Eiropu ar tās bagātajiem resursiem. Kad sākas nodevīgs iebrukums mūsu zemē, viņa rīcībā bija pirmklasīgi bruņotais un zvēriski ledresētas esesiešu divīzijas. Viņš bija nodrošinājies ar bendes Franko un nodevēja Musolini atbalstu, savu palīdzību viņam bija solījuši turki un japāņi, ar viņu slepeni tirgojās amerikāņu monopoli.

Tas tiešām bija spēks, un tomēr mēs to salauzām. Mēs — miljoni padomju cilvēku, savas socialistiskās Dzmitenes patrioti.

Zinodams savam kādreizējam skolotājam dučam par kara sākumu Austrumos, Hitlers šo soli nosauca par «visatbildīgāko lēmumu savā dzīvē». Patiešībā tas bija kauna pilna gala sākums, un taisnība izrādījās tiem, kas teica, ka 1941. gada 22. jūnijs iezīmē nacistiskās varas pēdējo cēlienu. Pat vissmagākajās kara dienās mēs ne uz brīdi neatsacījāmies no šīs domas, bijām pārliecināti par savu uzvaru.

Citādi arī nevarēja būt. Mēs zinām, ka dzīvē notiek nemītīga attīstība, ka jaunais uzvar, neraugoties ne uz kādiem šķēršļiem, bet veicis, savu laiku nodzīvojušais, iet bojā. Un ja runā par spēku — vai tad četrpadsmit valstu interventi 1918.—1920. gados tikko dzimušajā padomju zemē ielauzās kalām rokām? Jau toreiz mēs zinājām, ka kapitalisti, buržuazija, var novēlēt nāt socialisma uzvaru vienā vai otrā atsevišķā zemē, iznīcināt vēl simtiem tūkstošus strādnieku un zemnieku, bet izglābt kapitalismu viņi nevar, un tāpēc socialisma uzvara ir nodrošināta. Tā mācīja lielais Ļeņins.

Sākdami karu, fašisti zvērēja iznīcināt mūsu valsti un tautu. Biedrs Staļins teica: Mūsu lieta taisnīga, mēs uzvarēsim.

Mēs uzvarējām, vācu fašisms cieta sakāvi.

Kopš tā laika pagājuši septiņi gadi. Septiņi gadi! — bet vai miers ir nodrošināts tā, kā to gribēja tie, kas par to krita kaujas laukos?

Diemžēl, nē. Radušies jauni pretendenti uz pasaules kundzību, un laudis ar satraukumu klausās, ka viņu balsis kļūst arvien skaļākas un negēlīgākas. Šai sakarā nebūs lieki atcerēties vēl dažus vēstures faktus, jo vēsture, kā zināms, ir viena no labākajām nākamā paaudžu skolotājām. Kad 1944. gada decembrī un 1945. gada janvārī notika Rundšteta pretuzbrukums Ardenos, amerikāņu 3. armijas komandieris ģenerālis Džordžs S. Patons savā dienasgrāmatā atzīmēja: «Mēs vēl varam zaudēt šo karu.»

Tas notika četrus mēnešus pirms kara beigām. Un šie zaķapastālas šodien iedrošinās diktēt savu gribu visu zemju tautām!

Kopš Oktobra revolūcijas drīz būs pagājuši trīsdesmit pieci gadi, bet kapitalisms vēl arvien nevar samierināties ar domu, ka tā divas pagājušas, un meklē glābīgu visnetīrākajās avantūrās, kaut arī acīm redzami piedzīvo sakāvi pēc sakāves.

Socialisms turpina aug un nostiprinās. Lai pieņemtu «atbildīgāko (un līdz ar to arī liktenīgo) lēmumu savā dzīvē», Trumenam vajadzēs daudz vairāk, nekā vajadzēja Hitleram. Toreiz mūsu bija 200 miljoni, tagad ir 800 miljoni. Tagad ir varena miera cīnītāju armija visās pasaules malās, kas, sekojot biedra Staļina norādījumiem, arvien stingrāk ņem miera lietu savās rokās.

Liekas, nevajag daudz gudrības, lai saprastu, ka šādos apstākļos jaundarbai nevar būt kaut vai īslaicīgu panākumu. Un tomēr viņi gatavojas. Izmēģinājušies ar dolariem, kuru visspēcība izrādījās uzpūsta, viņi pāriet uz teroļiem. Viņi iebruka Korejā. Viņi atjauno fašistisko varmachtu un militārizē Japānu, zem viņu melnajiem karogiem pulcējas visu tautu nodevēji. Viņi dibina jaunas bāzes un asinē

miljardus bruņošanās vajadzībām, bet, lai maskētos, pa svētdienām izsludina ledomātu atomizliedzumu trauksmes gan savos štatos, gan vasaļvalstīs, it kā, lūk, viņiem kāds grāstītos uzbrukt. «Morāles principi nedrīkst tikt pēmti vērā», — šādus vārdus arvien biežāk lasām mūsdienu kara kurinātāju presē, līdzās aprēķiniem par bakteriju, vīrusu un toksīnu nāvējošo iedarbību; Korējā un Ķīnā viņi to jau izmēģina praktiski.

Arprāts? — Jā, bet Amerikas cilvēkiem tas valrs nav nekas jauns. Viņi jau sen sapņo sagādāt pārejai cilvēcei tādu pašu galu, kādu piedzīvojuši dinozauri un trilobīti — iznīcību.

Noziedzība pret cilvēci? — Jā, bet vai tiem, kas jau kopš 18. gadsimta beigām praktizējušies nēģeru līnēšanā un divus gadus slepkavojuši Korejas bērns — vai tiem vēl var būt palīcis kaut kas cilvēcis?

Ar jauniem mierīga darba sasniegumiem atzīmējot savas uzvaras septīto gadadienu, vēlreiz atgādināsim viņiem:

— Atcerieties Staljingradu!

— Neaizmirstiet fašistiskās Berlīnes pēdējās dienas!

— Padomājiēt par Padomju Armijas karavīru Kukšina vārdiem. «Lai arī cik liels bija Hitlera spēks, bet mēs to salauzām.»

Mūsu uzvara — tā ir visas progresīvās cilvēces uzvara. Padomju karavīri bija tie, kas atnesa brīvību Austrumeiropas zemēm; šodien tur, ar mūsu brālīgo atbalstu, sekmīgi tiek cēts socialisms. Pirms dažām dienām pagāja septiņi gadi kopš čehu un vācu tautu atbrīvošanas no hitleriskā jūga; avīzēs lasījām, ar kādām paiecības jūtām šo tautu vadītāji sūtīja biedram Staļinam savus draudzīgos sveicienus, ar kādu dziļu cīnību šo zemju ledzīvotāji nolīca karogus slavenās Padomju Armijas kritušo varoņu priekšā.

Mūsu spēks mūsu iekārtā, kas ar savu taisnīgumu un mērķu cildenumu cieši saliedējusi ap sevi ne vien mūsu zemes tautas, bet pulcē zem miera un demokrātijas karogiem visas pasaules godīgos laudis.

Tāpēc, nebaldoties draudu, droši raugāties nākotnē. Partija aicina mūs uz jauniem mierīgā celtniecības darba sasniegumiem, un mēs pašpalāviģi ejam šo viņas norādīto ceļu, zinot, ka tas iavedīs mūs komunismā.

Masu dziesmu starprepublikaniskajai skatei sākoties

Masu dziesmu starprepublikanisko skati atklāj šodien, plkst. 15, ar lietuvisku dziesmu koncertu. Sovakar, plkst. 19.30, notiks koncerts, veltīts Igauniju masu dziesmai. Pirmdien, 12. maijā, plkst. 20, tiks sarīkots Maskavas un Leningradas komponistu dziesmu vakars. Otrdien, 13. maijā, plkst. 20, paredzēta Padomju Latvijas masu dziesmu demonstrācija. Visi koncerti notiks Latvijas Valsts universitātes zālē, bet klausītāju konference, ko atklās 13. maijā, plkst. 12, un kas ilgs 3 dienas, notiks Rakstnieku savienības klubā zālē.

Koncertu programmas izpildīšanai no Padomju Lietuvas iebraucis Lietuvas PSR Valsts filharmonijas koris diriģenta K. Kavecka vadībā, no Igaunijas PSR — Radiokomitejas vokālais ansamblis un populārs estrades orķestris R. Merkulova vadībā, kā arī solisti Staļina premijas laureāts Georgs Ots, V. Gurjevs, Oto Rankass u. c.

Latviešu masu dziesmu koncerta programmu izpildīs apvienoti Radiokomitejas un Valsts kori, Radiokomitejas simfoniskais orķestris un Valsts operas un baleta teātra solisti Staļina premijas laureāti A. Daškova, A. Frinbergs, A. Viljumanis, kā arī E. Volšteine, P. Grāvelis, M. Flērs, E. Plūksna un A. Vanags. Diriģenti: L. Vigners, T. Kalniņš un J. Dūmiņš. Maskavas un Leningradas komponistu dziesmas atskaņos Igaunijas un Latvijas mākslinieki.

Par pilnskanīgu dziesmu masām

Šodien ar Lietuvas un Igaunijas padomju masu dziesmu koncertiem Rīgā sākas Vissavienības Padomju komponistu savienības rīkotā diskusija par šīs muzikas nozāres problemām. Tā sarīkota, lai atklātu cēloņus, kuru dēļ masu dziesmas žanrs ne vien Latvijā, bet arī Lietuvā un Igaunijā tālu atpaliek no Maskavas un Leningradas komponistu snieguma. Noskaidrojamas arī vairākas teorētiskas, principiāla rakstura problēmas.

Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas XI kongress konstatēja, ka latviešu padomju komponisti maz raksta labas masu dziesmas un ka tas ir liels komponistu parāds tautai. Tāpēc arī pašreizējo stāvokli masu dziesmu nozarē nevaram samierināties.

Labu padomju masu dziesmu dzied miljoni. Tieši ar savu masveidību tāda dziesma kļūst par asu bolševistiskās agitācijas ieroci, kas darbam un cīņai ledvedmos vispārīgās masas. Lielā Tēvijas kara laikā A. Aleksandrova dziesma «Svētais karš» pauda padomju tautas pārliecību par uzvaru un palīdzēja šo uzvaru izcīnīt. Daudzas padomju masu dziesmas, aizskanēdamašas pāri visiem šķēršļiem un robežām, šodien kalpo progresīvās cilvēces cīņai par mieru.

Padomju tauta dziļi cienī komponistus un dzejniekus, kas strādā masu dziesmu nozarē. Par veiksmīgu darbu šai laukā viņiem vairākkārtīgi piešķirtas Staļina premijas.

Bet, atzīmējot panākumus masu dziesmu jaunradē, bolševiku partija vienmēr aizrādījusi arī uz kļūdām. Lēmuma par kinofilmu «Lielā dzīve» VK(b)P CK brīdināja komponistus un dzejniekus no «dzertuvju melancholijas» levāšanās padomju dziesmā. Partijas norādījumi liek secināt, ka padomju dziesma vērtīgi sargājama no sekluma, bezidejiskuma, buržuāzisko slāgeru ietekmes. Šis brīdinājums palīdzēja padomju komponistiem radīt idejiski un mākslinieciski pilnvērtīgas, stilistiski tīras masu dziesmas.

Liktos, ka, mācoties no partijas norādījumiem, no vecāko padomju republiku komponistu pieredzes un lieliskajiem paraugiem, bagātai vajadzēja augt arī latviešu padomju masu dziesmu ražai. Bet tā nav noticis. Visai maz mūsu komponistu sacerēto dziesmu kļuvis par masu dziesmām šā vārda tiešajā nozīmē. Kādēļ tas tā?

Vispirms jānorāda, ka mūsu republikā daudz spēlīgi komponisti masu dziesmu žanrā nestrādā. Viņi uzskata sevi par tīriem simfoniekiem, lielu formu radītājiem un, laikam, domā, ka pievērsšanās masu dziesmai nav viņu spēju cienīgs darbs. Staļina premijas laureāts J. Ivanovs, kura lielle darbi tik bagātīgi brīnišķīgām melodijām, pēdējos gados nav uzrakstījis nevienas dziesmas. Tās dažas masu dziesmas, ko sacerējis Staļina premijas laureāts A. Skulte, liecina, ka viņš varētu dot daudz vairāk. Šai muzikas nozarē uzmanību tikpat kā nepievērš L. Garuša, J. Ķepītis u. c.

Apspriedes par masu dziesmu problemām, kas notikušas visos Rīgas pilsētas rajonos un dažās vietās periferijā (Talsos, Bauskā, Ugālē, Cēsīs) un kurās piedalījās strādnieki, kolhoznieki, inteliģences pārstāvji, mūsu komponistiem un dzejniekiem nācies dzirdēt daudz rūgtu, bet patiesu pārmetumu. Dzejniekiem visvairāk pārmēta to, ka dziesmu tekstos trūkst sīzeta un īsta lirisma. Rakstot vārsmas dziesmai, viņi bieži aizmirst, ka Padomju Latvijas darbaļaudis tagad strādā gluži jaunos apstākļos. Bet dziesmās zvejnieki joprojām brauc ar «zelta

airiem», «zīda burām» un kolhoznieks iziet tirumā ar sēuvi kaklā. Dzesmu tekstos autoriem daudzārt pamatoti aizrādīts, ka viņu dziesmas pārāk maz dzejas, ka tās drīzāk var saukt par atskatotu un ritmā ieturētu lozungu savīknējumu. Pat vislabākā muzika šādām dziesmām nesagādās tautas atzinību.

Komponistiem šajās apspriedēs pārmetā: sadarbības trūkumu ar dzejniekiem, nevērtību attiecībā uz teksta kvalitāti. Mākslinieciskās pašdarbības kuru vadītāji komponistiem alžrādīja, ka dziesmas bieži vien skan samāksloti, ka tajās trūkst cilvēciska pārdzīvotuma, ka aiz šķietama tautiskuma īstenībā slēpjas tukšums. Apspriežu dalībnieki pievērsa komponistu vērību tam, ka viņi bieži vien raksta bez kvēles, šavilņojuma, bez dziļas pārliecības, melodijas ir pelēkas, neteksmīgas. Tāda kritika vērsās pret dažām E. Melngaili, J. Medīnu, P. Līcītes, M. Zariņa, M. Goldina, P. Smilgas, N. Grīnfelda dziesmām.

Tautā iegājušas vairākas J. Ozoliņa, A. Liepiņa un A. Zilinska dziesmas. Bet arī šo komponistu jaunrade nepietī kritizējama. Tā tas notika arī minētajās apspriedēs. Vairākkārt norādīts, ka A. Zilinska dziesmās vēl jūtams saloniskums. Dažos J. Ozoliņa darbos (dziesmā «Tālu stiepjas tumši sili») līdztekus vienkāršībai un melodiskumam saklausām pagātnes «zīgu» noskaņas.

Klausītāju prasības ir strauji izaugušas, gaume saņēgusi augstu pakāpi. Tauta noraida primitivismu, salonā intonācijas. Republikas darbaļaudis prasa, lai masu dziesmas nacionālajā formā skanētu bagātais padomju dzīves saturs. Šo prasību gaismā sevišķi skaidri redzams, ka mūsu Komponistu savienība līdz šim nepietiekami asi cīņijusies pret «zīgu» un «slāgeru» intonācijām masu dziesmās, kā arī pret veco kļūdu laiku dziesmu intonācijām kolhoznieku dzīvei veltītajos darbos. Šis pēdējais pārmetums īpaši vērsams pret P. Līcīti.

Mākslinieciskās pašdarbības koros pēdējā laikā plaši izvērsas kolektīvā dziesmu jaunrade. Vairāk nekā 20 kori paši sacerējuši dziesmas un tekstus. Raksturīgi, ka šai jaunradē vērojama tieksme balstīties uz tautiskām intonācijām, uz centieniem tautas dziesmu melodiku saliedēt ar veco revolucionāro dziesmu un padomju masu dziesmu elementiem. Tas ir pareizs ceļš, ko daudz mūsu profesionālie komponisti vēl nav atraduši.

Otra tautas kolektīvās jaunrades raksturīgā īpašība ir tā, ka šajās jaunās tautas dziesmās nav nevienas melodijas ar salikām zīgu un slāgeru intonācijām. Šis fakts apgāz aplamos spriedējumus, kas šad tad dzirdēti arī komponistu vidū, ka tautai patīkot primitīvi rakstītas dziesmas, ka klausītāju vairākuma muzikālā gaume vēl necesot necik attīstīta un tādēļ, lūk, — jo vienkāršāk un seklāk, jo labāk. Skaidrs, ka šādu «teoriju» var atbalstīt vienīgi komponisti, kurš dziļi izjustu, nemākslotu melodiju nemaz nespēj radīt.

Pārmetumus pelnījuši arī Radiokomiteja un Valsts izdevniecība, kuras ļoti vāji propagandē latviešu komponistu masu dziesmas, nerūpējās par to novadīšanu līdz tautas masām.

Padomju Latvijas komponistu un dzejnieku darbs masu dziesmu nozarē daudz un plaši kritizēts. Taču panākumu bijis maz. Pašlaik notiekošajai diskusijai par masu dziesmu problemām šai ziņā jāpānāk krass lūzums.

P. Smilga

Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu prasības

I

MASU DZIESMU TEMATIKA UN TEKSTI

Diskusija par masu dziesmu radusi dziļu atbalsi arī mūsu republikas darbaļaudīs, it īpaši mākslinieciskās pašdarbības kuru kolektīvu dalībniekos. Tas pilnīgi pamatoti, jo dziedātāji, diriģenti, kuru organizatori ir pirmie, kas plaši mēroga masu dziesmas dara zināmas klausītājiem, pārbauda šo dziesmu dzīvotspējas.

Jā tautas siltu atsaucību guvušas tādas dziesmas kā brāļu Pokrasu «Maskava», Dunajevska «Dziesma par Dzimteni» un «Jautro zēnu maršs» un citas, ja pēdējā laikā radītas skanīgas dziesmas — Tulikova «Padomju jaunatnes maršs», Muradeli «Maskava — Pekina», Belija «Miera sardze», tad blakus tam virkne publicēto dziesmu, un īpaši tas sakāms par mūsu republikas komponistu masu dziesmām, tomēr nav kļuvis par masu dziesmām šā vārda tiešajā nozīmē.

Padomju dzīves straujā augšupeja un izmaiņa prasa no komponistiem un dzejniekiem lielu prasmi pareizi novērtēt padomju cilvēka jaunās īpašības un viņa augošo māksliniecisko gaumi. Padomju māksliniekiem ar dziļu fejtū un spīgtiem izteiksmes līdzekļiem jāatspoguļo padomju cilvēka skaistā dzīve. Liekas, ka pašreizējā masu dziesmas žanra atpalcība savā ziņā izskaidrojama arī ar to, ka vēl ne visi mūsu mākslas darbinieki pietiekoši seko un aug līdz mūsu dzīves augšupejai.

Masu dziesmā, kas ir visdemokrātiskākais žanrs mākslā, tauta gaida sev tuvu pārdzīvotumu, domu, jūtu un centieni izpausmi. Masu dziesmā kā muzikā, tā tekstā materiālam jābūt samērā īsam, lai tas būtu viegli pieejams un ātri apgūstams. Teksta un muzikas autoriem dziesmas saturs jāizsaka kodoļīgi, ar viegli saprotamiem izteiksmes līdzekļiem. Labā masu dziesmā vienmēr varam runāt par tautiskumu, nesaprotot šo jēdzienu šauri, jo līdz ar izmaiņām salmnieciskajā dzīvē izmainās un gūst jaunu saturu mākslas tautiskuma būtība.

Tematika, par ko runā masu dziesmas, ir ārkārtīgi plaša, varētu teikt, neierobežota. Tāpat ļoti dažāda ir tematiskās vielas mākslinieciskā apdare: himniska, liriska, satiriska utt.

Runājot par tematiku, jāatzīmē, ka ir vēl tādas padomju dzīves nozares, kurām masu dziesmu autori pieskārušies ļoti maz vai arī pavisām. Piemēram, par socialistisko darbu, par dabas pārveidošanas plāniem, lielajām komunisma celtnēm dziesmu nav daudz. Arī sadzīves tematikā padomju dzīve sniedz daudz vispusīgāku materiālu, nekā autori to savās dziesmās atspoguļojuši. Pie tam sadzīves tematika pa-

domju masu dziesmās nereti novirzās vienpusīgākā liriskā vēstījumā (visvairāk milas lirika).

Neapšaubāmi — tautai liriskās dziesmas ļoti vajadzīgas, jo cilvēka personīgie pārdzīvotumi un jūtas visvieglāk izteicamas tieši liriskā. Tomēr komponistiem vērtīgi jābūvējas no ieslēšanās subjektivismā, pasīvā, dažkārt pat salikā sentimentalitātē un melancholijā. Tādēļ liriskais žanrs prasa no autora ne tikai ļoti labu dzīves pazīšanu, bet arī prasmi atšķirt tās liriskās jūtas, kas spēj cilvēka dzīvei dot veselīgu saturu, no tādām, kurās cilvēks savu dzīves saturu it kā pazaudē. Zīmīgi, ka viens no diskutējamiem jautājumiem tieši ir liriskā masu dziesma, par kuras sliktiem paraugiem kritizēti, piemēram, komponisti Mokrousovs un Solovjovs-Sedejs.

Cieši ar tematiku saistīts jautājums par dziesmu tekstiem.

Mūsu republikas komponisti masu dziesmu atpalcību izskaidro ar piemērotu tekstu trūkumu. Tiesa, dziesmu tekstiem piemērotu dzeju ir maz, bet šādi nostādīt jautājumu arī ir nepareizi, jo nevienam padomju komponistam kā aktīvam kultūras darbiniekam nav attaisnojama stichiska, nekritiska pakļaušanās dzejas tekstam. Bez tam komponistiem ar dzejniekiem dziesmu jaunradē jāsadarbjas. Dziesma kļūs populāra tautā tikai tad, kad abi autori kopējā darbā atradis un izveidois saskaņotu tekstu. Šādu sadarbību pie mums neapstiprina. Taisnība, mūsu dzejnieki vēl nav ieviecinājušies dziesmu tekstu sacerēšanā. Bet šajā gadījumā ir pilnīgi pamatots jautājums Komponistu savienībai: kādu metodiķu palīdzību tā sniegtu dzejniekiem?

Pašreiz varam konstatēt, ka mums ir viena otra dziesma, kura teksta vai muzikas dēļ varētu kļūt par masu dziesmu, bet kuras tomēr nerod plašu izplatību: piemēram, J. Medīna «Jauniešu dziesma» un «Kolchoza namdari». Tai pašā laikā ir dažas dziesmas, kuras kļuvis tautai tuvas, neraugoties uz to, ka to tekstus šodien kritizē, piemēram, J. Ozoliņa «Jālu stiepjas tumši sili» un «Zvejnieku dziesma».

«Jauniešu dziesmai» (J. Plauža vārdi) muzika visumā ir laba, bet teksts abstrakti stāsta par putniem un pūpuriem, kas ilgojas saules. Piedziedāja vārdos — «Arvien spārnus slien, līdz skrien, kur brīvi vēji zvīļo», — tā arī paliek neskaids, kam jāslien spārnā, kur tad jāskrien, lai tiktu tur, kur «brīvi vēji zvīļo».

Dziesmā «Kolchozu namdari» (A. Krūķļa vārdi) tema aktuāla, varētu cerēt, ka tā tautā dziļi atbalosies. Bet aplūkojot uzmanīgāk tekstus!

«Cielis spēre, celies stalti
Tur, kur augstu tālumos
Padebeši putu balti
Lido saules augstumos» —

Pēc šīm rindām iznāk, ka cilvēks kolchozu celtniecībā ir lieks.

«Uzcelsim mēs lepnu pili
Mūsu zemes arājiem,
Tālu mirdzēs logi ziļi
Latvju zemes kolchoziem.» —

Arī te tekstā nav ne vārda par to, ar kādu mīlestību un darba varonību padomju celtnieks strādā.

Nav vārdam vietas, ka šīs dziesmas galvenokārt tekstu dēļ nav dzīvotspējīgas.

Galvenais masu dziesmā, tāpat kā kurā katrā citā mākslas darbā, ir pozitīvā tēla vispārinājums vai negatīvās parādības noliegums ar norādījumu, kā pret negatīvām parādībām jācīnās.

To apstiprina pati masu dziesmas attīstības vēsture, kā arī fakts, ka vēl šodien tautā dzīvo tādas dziesmas kā «Varjags», «Atvadas», «Strēlnieku dziesma», «Trīs draugi» un daudzas citas, kurās izteiktās domas un jūtas tādā mērā vispārinātas, ka sasauca ar šodien.

Dažos vārdos jāatzīmē arī, ka padomju masu dziesmu tulkojumi pie mums vēl ir visai zemā līmenī. Jākonstatē, ka attiecībā uz dziesmu tekstu tulkošanu mūsu izdevniecība vēl joprojām sekmē haltūru, par ko liecina tas, ka viņa un tā pati dziesma (piemēram, Tulikova «Nedegt kara ugunim», «Padomju jaunatnes maršs» u. c.) tiek izdota ar dažādiem tulkojumu variantiem. Arī žurnālā «Zvaigzne» (š. g. 8. numurā) komponista Mokrousova dziesmas «Zīguļi» tēli L. Pēlmaņa tulkojumā padarīti plakstīgi, neizteiksmīgi, originalam neatbilstoši. Dzesmu tekstu tulkojumu zemās kvalitātes raksturošanai citēsim C. Dīneres tulkotās Solovjova-Sedeja un Lebedeva-Kumača dziesmas «Laiks» divas rindas.

Originalā:

Не могу я взглянуть на тебя —
Как мы жили друг без друга — не помню.

Tulkojumā:

«Visu mūžu man tik tava balss
lai skan,
Ka es dzīvoju bez tevis,
gaļsmus mans!»

Pilnīgi pareizi par šādu tekstu teica Rīgas juridiskās skolas audzēkne komjauniete Līvča: «Tas ir acīm redzams pārspīlējums, jo mūsu dzīvē taču ir tik daudz skaistuma, ka katrs jaunietis arī savu intīmo jūtu izteikumā nekad nepazaudēs mēra sajūtu.»

T. Berziņš,

RTMN muzikas sekcijās loceklis

VAIRĀK MASU DZIESMU BĒRNIEM!

tiešām šie jautājumi ir tik neatrisināmi?

Bērnu masu dziesmās melodijai jābūt vienkāršai, viegli uztveramai, melodiskai, bez sarežģītiem intervāliem, bērnu spējam piemērotai. Ka no daudzām skaņām var izvēlēties ļoti interesantas melodijas, pierāda komponista A. Zilinska dziesmiņas bērniem «Ir uzvara gūta», «Mūsu balss galīši skaņa», «Lelles jaka», kuras bērni dzied ar lielu aizrautību. Tāpat arī komponista M. Zariņa dziesmas «Putnu būris», «Tētis robežsargs» ir paraugi, kādām jābūt bērnu masu dziesmām.

Kas attiecas uz izdoto masu dziesmu tekstiem, tad arī tiem ir savi nopietni trūkumi. Lielākā daļa dziesmu ir ar tulkojamiem tekstiem, pie kam tulkojumi nereti stipri neveikli, to pamatdoma grūti uztverama, tā ka bieži vien vajadzīgi garī paskaidrojumi, lai teksta saturu bērni pareizi apgūtu.

Bērnu korim visvairāk dziesmu devis komponists Jānis Ozoliņš. Vienmēr ar lielu prieku bērni dzied «Zēnu dziesmu», «Sauli un vēju», «Pionieru dziesmu». «Dziesmīgu par mums pašiem». Visās minētajās dziesmās teksti ļoti konkrēti, melodijas vieglas, ātri uztveramas, ritmi interesanti, ne pārāk sarežģīti.

Bēldzot gribu piezīmēt arī dažus vārdus par masu dziesmu tematiku. Tai jābūt ļoti vispusīgai, jāaptver visdažādākās dzīves un darba nozares. Mūsu pašreizējās masu dziesmas tematikas ziņā pārāk nabadzīgas.

Skolām ļoti nepieciešamas dziesmas Padomju valsts svētku un svinību gadījumiem, skolas mācību gada ievadījumam un noslēgumam. Bērnu korim nav jaunu dziesmu, veltītu cīņai par mieru. Cenšamies izlīdzināties ar pieaugušo dziesmām, iekārtojot tās bērnu korim. Bet arī šādos gadījumos atkal saskaramies ar to pašu plašo diapazonu.

Bērnu korim ir tikai viena dziesma par kolchozu dzīvi, tā ir komponista J. Medīna «Varavīksna tiltu slēja». Lauku skolu dziedāšanas skolotāji šai ziņā ir bezizejas stāvoklī.

Bērnu korim ir tikai viena dziesma par republikas galvaspilsētu Rīgu, tā ir J. Medīna «Dziesma par Rīgu». Latviešu bērnu korim nav dziesmu par socialistiskās Dzimtenes sirdi — mājoto Maskavu. Trūkst dziesmu arī par drosmīgajiem padomju lidotājiem, jūrniekiem, dzelzceļniekiem. Skolas dzīves tematika dziesmās atspoguļota vēl pārāk nepilnīgi. Nepieciešamas dziesmas par pionieru un komjauniešu darbu, par viņu dzīvi un pienākumiem darbā un mācībā. Viena bērnu dziesmu radīšanai ir neizsmeļama, tikai jāatdod bērnu dzīvē.

Dzejniekiem un komponistiem derētu biežāk iegriezties skolās un bērnu dārzos, pavērot mūsu bērnu priecīgo dzīvi un interesantās nodarības, ieklausīties bērnu kolektīvu rosmes ritmā. Tad dedzīgas bērnu dziesmu radīšanai netrūks.

A. Sules,

Rīgas 9. septiņgadīgās skolas skolotājs

UZLABOT POLITISKĀ PLAKATA KVALITATI!

Mākslinieciskajam politiskajam plakātam ir liela loma darbaļaužu komunistiskajā audzināšanā. Partijas Centrālā Komiteja vairākkārt norādījusi, cik liela nozīme ir plakātam kā padomju tēlotājas mākslas vismasveidīgākajam žanram. Pavalrots miljonu eksemplāru skaits, plakāts sasniedz mūsu zemes visattālākos rajonus, to var sastapt uz ielām un laukumiem, fabrikās un rūpnīcās, kolchozos un padomju saimniecībās, skolās un klubos, kultūras pilīs, jaunceltnēs un karaspēka daļās, šachtās un sanatorijās.

Viens no svarīgākajiem padomju mākslinieku un rakstnieku uzdevumiem ir radīt spilgtus, augsti mākslinieciskus plakātus, kas propagandētu partijas un padomju valdības politiskos un ekonomiskos pasākumus, padomju tautas sasniegumus visās tautas saimniecības un kultūras jomās un tās cīņu par stabilu mieru un tautu drošību.

Mākslinieciskā plakata uzdevums ir celt darbaļaužu masu enerģiju, varoņību un entuziasmu, audzināt tās padomju patriotisma un internacionālisma garu, uzskatāmos konkrētos tēlus patiesīgi atspoguļojot mūsu padomju īstenību.

Kaut gan klajā laižamo politisko plakatu idejiskā un mākslinieciskā kvalitāte zināmā mērā uzlabojusies, tajos tomēr vēl ir lieli trūkumi.

Mūsu partija, gādājot par visu mākslas veidu attīstību, pievērš mākslinieku plakatiem un izdevniecību uzmanību nepieciešamībai krasi uzlabot māksliniecisko plakatu kvalitāti.

Mākslinieciskie plakati, ko laiž klajā izdevniecības, tematiskā ziņā neatspoguļo daudzus ļoti svarīgus notikumus Padomju Savienības iekšējā un starptautiskajā dzīvē vai atsaucas uz tiem ar lielu novēlološanos. To tematika ir šaura, aprobežota, standartveidīga. Tajā nerod pilnvērtīgu attēlojumu mūsu tautas saimniecības un padomju kultūras panākumi pēckara periodā, strādnieku šķiras un kolchozu zemniecības darbs un dzīve: plakatos vāji propagandēta rūpniecības un lauksaimniecības pirmrindnieku pieredze. Nav plakatu, kas atklātu apvienoto lielo kolektīvo saimniecību priekšrocības.

Pilnīgi nepietiekami plakatos atspoguļota padomju tautas cīņa par stabilu mieru un tautu drošību, pret kara kurinātājiem. Nesaprotamu iemeslu dēļ gandrīz pavisam pārtraukti izdot satiriskos plakatus, kuriem padomju laudis vēlti lielu interesi. Te daudzējādā ziņā vainojama izdevniecība «Iskustvo». Tā neiesaista izcilākos māksliniekus karikatūristus satirisko plakatu radīšanā.

Satiriskais plakats ir ļoti ass terocis cīņā pret pagrīušo buržuazisko ideoloģiju, pret imperialistisko agresoru intrigām.

Liels ir plakata spēks arī, atsedzot kapitalisma pallekas cilvēku apziņā. Satiriskajam plakātam droši jāatmasko un jānosoda slaisli, līdēji, karjeristi, pašlabuma meklētāji, birokāti, socialistiskā tīpauma izlauptāji.

Darbaļaudis bieži sūta izdevniecībām un redakcijām savus priekšlikumus, tematus un sīketus plakātiem un satiriskajiem zīmējumiem šajos faktos uzskatāmi izpaužas mākslas ļoti ciešie sakari ar tautu, rod izpausmi padomju cilvēku ārkārtīgi dziļā interese par mākslas attīstību.

Tāpēc jo vairāk nepildodama ir padomju politiskā plakata atpaukšana no darbaļaužu pieaugušajām idejiskajām un estētiskajām prasībām. Plakatu ievērojamās daļas mākslinieciskā kvalitāte joprojām vēl ir neapmierinoša: daudzi plakati ir šabloniski temata risinājuma zīmējumi, vienmuļi kompozīcijas un krāsas, primitīvi zīmējumi, kālab padomju cilvēki tajos parādīti izkropļotā veidā.

Plakatos, ko laiž klajā izdevniecība «Iskustvo», vērojama kvalitātes pasliktināšanās. Pat tādi pieredzējuši bagāti un spējīgi mākslinieki, kas devuši daudz spilgtu plakatu, kā, piemēram, L. Golovanovs, A. Kokorekins, M. Solovjovs, V. Govorkovs, pazeminājuši savu darbu kvalitāti, radījuši plakatus, kuros skatītājs neatrod mūsu laika bēdlietu pārliecinošus tēlus: plakatos atbilstoši personāži ir mēroti un schematiciski, bet reizēm pārspīlēti svinīgi vai salicani.

Maskavā ar plakatu izdošanu nodarbojas vairāku ministriju izdevniecības,

taču tām šajā jautājumā bieži vien ir ārkārtīgi zemas prasības, birokrātiska pieeja. Tādi ir daudzi «Ugletechizdat», «Transzeldorizdat», «Gosfinizdat» un citu izdevniecību plakati.

Sevišķi sliktā stāvoklī ir plakatu izdošana vietējās izdevniecībās. Tā, piemēram, Baku izdevniecība «Azereš» laidusi klajā vairākus pilnīgi primitīvus, mākslinieciskā ziņā pavisam kļūdainus S. Sarifzades un S. Salamzades plakatus. Šajā izdevniecībā sastopama kaitīga prakse, ka plakātā izdara labojumus un metienu laiž klajā bez autora ziņas.

Daudz sliktas kvalitātes plakatu izdod PSRS Mākslas fonda Kazachijas nodaļa.

Ukraina plaši izplatīti plakati, kas propagandē lauksaimniecības pirmrindnieku pieredzi. Šī vērtīgā iniciatīva ir pelnījusi atzinību. Taču tajā pašā laikā tur vēl jāsadurās ar plakātiem, kam ir zema kvalitāte un primitīva apdare.

Plakatu kvalitāti negatīvi ietekmē tas, ka mākslinieki plakatiem vāji pazīst dzīvi, nestudē padomju laudis darbā un sadzīvē. Daudzi mākslinieki plakatiem reti dodas uz uzņēmumiem, jaunceltnēm, kolchoziem, nestudē socialistisko īstenību un tāpēc nepazīst padomju cilvēku darbu un sadzīves konkrētos apstākļus, nerod jaunā izaugsmi mūsu zemes dzīvē. Plakati, ko radījuši šie mākslinieki, ir tukši un neinteresanti.

Pedējā laikā plaši izplatījušies fotomontažas plakati. Šo plakatu lielums lielais vairākums parāda padomju īstenību daudz nabagāku, nekā tā ir. Mākslinieka radošo darbu parasti aizstāj ar amatnieciski izkrāsotu fotoattēlu izraudzīšanu un uzlīmēšanu.

Plakatisti fotomontažu darinātāji montažas laikā rupji izkropļo cilvēku stāvus, kas bieži nofotografēti dažādos attālumos, no dažādiem leņķiem, dažādi apgaismoti un skatās uz dažādām pusēm. Pārklājot perspektīvas un kompozīcijas likumus, fotomontažu darinātāji salīmē šos pavisam dažādos amatnieciskos fotoattēlus vienu otram blakus, izveidojot no tiem viltotu līdzību cilvēkiem, kas atradušies vienuviet. Kropļīgas ir arī fotomontažas plakatu krāsas. Fotomontažu darinātāji vienkārši pārklāj ar krāsas kārtu fotouzņēmuma retušu, un rezultātā krāsa iegūst netīras, blāvas, nedzīvas nianšes.

B. Berezovska plakātā «Cilvēkam pie mums ir tiesības uz mācīšanos, atpūtu un darbu» stachanoviša seja do to zemjaini sārtā nokrāsā. Tāds pats ir otrs viņa plakats — «Mīcūrina zinātni kolchozu dārzos!». Neapmierinoši ir arī fotomontažas plakati, ko darinājis V. Koreckis, kas agrāk radīja izteiksmīgas fotoplakatus.

Pedējā laikā daudzos plakatos izzuduši mākslinieciskās izteiksmības specifiskie līdzekļi, kas ir raksturīgi plakatu mākslai. Plakati pārvēršas par stāģglezniecības darbu vājām kopijām, kas mazina to iedarbes spēku uz skatītāju.

Plakats, atšķirībā no stāģgleznes, vērsas pie skatītāja ar tiešu aicinājumu, kas izteikts tekstā. Teksta un attēla organiska vienotība ir svarīgākais nosacījums plakata iedarbīgumam. Plakatu labākie paraugi parasti rodas mākslinieka un rakstnieka kopīgā darbā rezultātā. Agrāk plakatiem rakstīja speciālus tekstus. Pedējā laikā rakstnieki izbeiguši līdzdalību plakatu radīšanā. Plakatu teksts daudzos gadījumos zaudējis sakarus ar attēlu.

Sāds stāvoklis politisko plakatu izdošanā izskaidrojams ar to, ka izdevniecības un PSRS Padomju mākslinieku savienības Orgkomiteja neiesaista māksliniecisku politisku plakatu radīšanā padomju tēlotājas mākslas labākos meistarus, mākslas zinātniekus un labākos dzejniekus un rakstniekus. Izdevniecība «Iskustvo» un republiku izdevniecības nav nostiprinātas ar kvalificētiem redaktoriem plakatu nozarē un neizvirza pienācīgi stingras prasības plakatu idejiskās un mākslinieciskās kvalitātes ziņā. Mākslinieciskā padome, kas pastāv pie izdevniecības «Iskustvo», nepilda savu uzdevumu un neizskata ievērojamo daļu no plakātiem, kas sagatavoti izdošanai. PSRS Ministru Padomes «Glavpoligrafizdat» un tā vietējie organi vājinājuši kontroli par klajā laižamo plakatu produkciju. Ministrijas un resori nepieļaujami

gausi izskata plakatu oriģinālus, pirms tos nodod iespēšanai, kas rada birokrātisku vilcināšanos un aizkavē plakatu klajā laišanu.

Plakatu radīšanā jāiesaista labākie dzejnieki un rakstnieki, vārda meistari, kas var sniegt plakātam mīlīgu palīdzību, attīstot V. Majakovska un D. Bednija labākas tradīcijas.

Plakatu nozarē darbojas daudzi vidēji mākslinieki, bet dažkārt arī gluži vienkārši manīgi veikalnieki. Tajā pašā laikā daudzi lieli mākslinieki vairš nestrādā pie plakātiem. Plašāk jāiesaista plakatu radīšanā tādi plakatu meistari kā Kukriniki, I. Toidze, A. Plastovs, D. Smarinovs, V. Serovs, P. Sokolovs-Skala un citi. Izdevniecībai «Iskustvo» drosmīgāk jāpaplašina mākslinieku plakatiem aktīvs. Daudzās pilsētās izvirzījušies spējīgi mākslinieki: V. Kaidalovs, N. Kašina (Uzbekijas PSR), H. Jakupovs (Tatarijas APSR), A. Mitjokovs (Rostova pie Donas) un citi.

Mākslinieciskais politiskais plakats ir īsta augsta māksla, kas prasa dziļu saturu, viegli saprotamu, pilnīgu formu. Nedrīkst pret plakatu izturēties kā pret kaut ko otršķirīgu un atstāt to amatnieku ziņā.

Plakatisti bieži pāiet garām padomju cilvēku gara dzīves bagātībai, neatklāj viņu domu un jūtu dziļumu, viņu augsto apzinīgumu un kultūru, bet notēlo cilvēkus bez individualitātes, bezkrāsainus un nenozīmīgus.

Politiskajā plakātā vēl nav izskausti štampi un salkaņība, kuru ieviešanas padomju mākslā ne vienreiz vien nosodīta partijas lēmumos un norādījumos. Tā kolchoznieku vietā plakatos bieži vien var redzēt sentimentālus «zemniekus», arod biedrību aktivistu un komjauniešu vietā — poželjošas lelītes, kas aizgūtas no visnēlīgākajiem un vispiekārākajiem šabloniem. Tādi ir daži mākslinieku P. Goluba, M. Solovjova, V. Terpilovska plakati.

Nopietnēli trūkami māksliniecisko politisko plakatu izdošanā izskaidrojami tāpat ar to, ka plakatu produkciju un atsevišķu mākslinieku plakatiem daļrādī nekritizē Padomju mākslinieku savienība, PSRS Mākslas akadēmija, kā arī centrālās un vietējās preses slējas.

Cildens un goda pilns ir padomju mākslinieku uzdevums — patiesīgi atveidot visā to gara skaistumā komunisma celtniecības lielā mērkā apgāro Staļina laikmeta pirmrindas cilvēkus tēlus, atsegt viņu domu un jūtu dziļumu, viņu augsto apzinīgumu un kultūru.

Lai radītu augstvērtīgu plakatu, māksliniekam vajag visnotaļ attīstīt radošo iniciatīvu, celt meistarību, dziļi studēt dzīvi. Nepieciešams rīkot plakatu produkcijas un atsevišķu mākslinieku plakatiem daļrādes plašu apspriešanu Padomju mākslinieku savienībā, Mākslas akadēmijā, preses slējās, palielināt Padomju mākslinieku savienības Orgkomitejas un «Glavpoligrafizdat» atbildību par plakatu klajā laišanu.

Sevišķi jāuzsver nepieciešamība uzlabot to izdevniecību darbu, kas laiž klajā politiskos plakatus. Izdevniecībās bieži vien strādā mazkvalificēti redaktori, kas nodarbojas ar administrēšanu un sīkumainu aizbildniecību.

Daudzu plakatu poligrāfiskā apdare, it īpaši vietējās izdevniecībās, ir ārkārtīgi zema līmenī; iespēšanu veic nevīžīgi, krāsas ir blāvas un ātri izbalo, tālab iespēstie plakati neatbilst oriģināliem, ko darinājuši mākslinieki. Plakatus iespēz vienveidīgos formātos.

Plakatu izdošana ir svarīgs politisks pasākums. Ar to jānodarbojas pastāvīgi un neatlaidīgi, cenšoties panākt, lai plakatiem būtu augsts idejiskais un mākslinieciskais līmenis. Partijas vietējiem organiem jānodibina stingra kontrole par vietējo izdevniecību klajā laižamo plakatu idejisko saturu un māksliniecisko apdari, kā arī jānodrošina visas plakatu produkcijas pareiza sadalīšana un izlietošana.

Padomju mākslinieki radīs jaunus, saturā dziļi idejiskus, formā mākslinieciski pilnvērtīgus, mūsu lielā laikmeta cienīgus politiskos plakatus.

(No laikraksta «Pravda»
1952. g. 116. num.)

Ari tu būsi varone! Staļina premijas laureata V. Ivanova plakats.
(No plakatu izstādes Rīgā)

Apspriede par padomju plakatu

Latviešu un krievu mākslas muzejā uz Pirmā Maija svētkiem atklāja plašu izstādi, kurā eksponēti vairāk nekā 100 padomju plakati, kas laiž klajā pēdējos 3 gados. Tajā ar saviem darbiem (ap 50 plakatu) piedalās ne vien Padomju Latvijas mākslinieki plakatiem, bet arī izcilākie šā žanra pārstāvji no citām padomju republikām. Labākos plakatus izstādei atsūtījuši Maskavas padomju plakatu meistari (to vidū Staļina premijas laureati V. Ivanovs, B. Jefimovs, Kukriniki), kuru daiļrade noder par labu paraugu ikvienam māksliniekam šajā atbildīgajā tēlotājas mākslas nozarē.

Izstādē, tematiski atspoguļojot daudzas parādības un jautājumus, kas saistās ar padomju cilvēku pašizlīdzīgo darbu komunisma celtniecībā, ar visas progresīvās cilvēces cīņu par mieru, pret imperialistiem, jauna kara kurinātājiem. Reizē ar to tā sniedz pārskatu par padomju plakatu idejisko un māksliniecisko līmeni un par poligrāfiskās bāzes iespējām un darba trūkumiem mūsu republikā.

Izstādē Rīgas darbaļaudis izraisījis dziļu interesi. Tuvākajā laikā tajā varēs iepazīties arī ar Padomju Latvijas labāko grafiku darbiem.

Sakarā ar «Pravdas» redakcijas rakstu «Uzlabot politiskā plakata kvalitāti!» visos padomju mākslinieku kolektīvos patlaban norit radošas pārrunas, kurās, vērtējot līdzšinējās neveiksmes plakata mākslā, izvirza konkrētus uzdevumus to novēršanai nākotnē.

Sāda veida diskusija aizvakar notika padomju plakata izstādē Rīgā. Diskusijā piedalījās arī viesi no Maskavas, izcilie mākslinieki, Staļina premijas laureāti I. Toidze un V. Jakovļevs.

Par plakatu mākslas attīstību, trūkumiem un uzdevumiem Latvijā referēja A. Eglītis. Iemesli tam, ka šī mākslas nozare tālu atpaliek no republikas darbaļaužu prasībām un vajadzībām, ir vairāki: virkne mākslinieku, kuri agrāk ar sekmēm radīja labus plakatus, tagad pie viņiem nestrādā, citi daļbā kļuvuši pavisāki. Arī Latvijas Valsts izdevniecība savus uzdevumus šajā nozarē veic slikti, nevērīgi — neuzstāda stingras prasības māksliniekam un tipografijām. Rezultātā nāc klajā plakati, kuros redzami nevis dziļi mūsdienu cilvēki, bet statiskas figūras bez individualām iezīmēm, plakati, kuri iespēsti nedabiskās krāsās, kuru uzraksti nesaskan ar zīmējuma attēlo. Par cik izdevniecībā nav plakatu politiskā redaktora, kas palīdzētu tehniskajiem un mākslinieciskajiem redaktoriem, plakatu idejiskais līmenis bieži vien ir zems. Trauksme jāceļ arī par plakatu tematiku. Nav parādīti republikas Socialistiskā Darba Varoņi, izcilākie stachanoviši, trūkst plakatu bērniem, jaunatnei, sportistiem. Latvijas PMS un Mākslas lietu pārvalde nevada un nekontrolē plakatu mākslas attīstību republikā, neorganizē nopietnus konkursus šajā žanrā, nestrādā ar jaunajiem kadriem. Tauta un partija prasa visos šajos jautājumos panākt lūzumu, lai jau tuvākajā laikā novārtā pamesto plakata tecirni pārvestu par republikas tēlotājas mākslas ugunsliņiju.

P. Ļubomudrovs ziņoja par plakatiem sagatavošanu Latvijas Mākslas akadēmijā, kurā šai ziņai vēl var daudz ko vēlēties. Plakata nodaļa 4. kursa studentu skaits joprojām vēl niecīgs.

Par padomju plakata galvenajām idejiskajām un mākslinieciskajām iezīmēm runāja I. Toidze. — Plakats būtībā, — viņš teica, — nav izdalāms no tēlotājas mākslas vispārējā loka. Prakse un mākslas vēsture liecina, ka

labākie gleznotāji arvien bijuši arī labākie grafiki, sekmīgi strādājuši plakatu mākslas īpatnībām vistuvākajā žanrā.

Galvenā prasība plakata mākslā ir lakoniski, koncentrēti, ar konkrētu materiālu skaidri un iespaidīgi izteikt plakātā ietvertu ideju, darīt to saprotamu skatītāju tūkstošiem, aicināt viņus šo ideju realizēt. Tādēļ gleznieciskā daudzvārdība, izplūšana detaļās plakātā neder. Zēl, ka politiskā plakata lakonismu bieži mēģina aizstāt no reklamas plakātiem pārņemtais kaitīgais paņēmieni — temas lieks izskaistinājums, lēts sacukurojums, uzspiests «gleznieciskums». Ilgi dzīvo un skatītājus valdzina plakats, kas redzams jau no tālienes, saista uzmanību arī tuvumā, kurā ir spilgti kompozicionāli un krāsu kontrasti, spēcīgs, realistisks zīmējums, kura kopiespāids rada emocionālu pārdzīvojumu. Plakata mākslā, tāpat kā citās mākslas nozarēs, izšķiršais ir cilvēks, dzīvais tēls, viņa psiholoģiskie raksturojumi. Tādēļ plakatiem jāatsakās no pavisāmības, no fotografiskas pieejas vai pat tiešas fotouzņēmumu pielietošanas, kā rezultātā rodas schematicas sejas, pārspīlēti vai nedzīvi žesti, butaforiski tērpi, teatrali figuru grupējumi. Plakatu māksliniekam jāzīmē no dabas, jāstrādā pēc modeļiem, kuri jāatrod rūpnīcās un kolchozos, atbilstoši izvēlētas temas saturam un mākslinieciskajai iecerai. Tādēļ arī plakatiem ir jāparedz daļrādes komandējumi, jādod iespējas studēt dzīvi vispusīgi un dziļi, kas lielā mērā uzlabos viņu darbu.

Atsevišķu Padomju Latvijas plakatu darbu trūkumus analizēja V. Jakovļevs. Viņš vērsās pret pseidopatosu, samākslotību plakatu mākslā, kas var novest pie vienmuļības kompozīcija un krāsas.

Debatēs runāja mākslinieki L. Samoilovs, M. Karpenko, V. Medvedevs, V. Ivanovs un citi. Viņi minēja virkni faktus, kas līdz šim nopietni traucējuši padomju plakata mākslas uzplaukumu republikā. Nav rēta parādība, kad plakata metu, kas nokritizēts un atzīts par nederīgu MS grafiku sekcijā, tomēr apstiprina citas instancēs un iespēz. Tajā pašā laikā sekcijā atzītu plakatu metu apstiprināšana dažkārt velkas mēnešiem ilgi. Tipografijās bieži pēc mākslinieku samērā lābām metiem izgatavo tādas plakatus, kuros autors, kā saka, pat pazīt vairs nevar. Pret šādu brāķa ražošanu nesaudzīgi jācīnās. Plakatistu jaunrādī traucē ne vien ilgtie metu apstiprināšanas termiņi, bet tāpat vairākkārtējas un daudzkārt pretrunīgas metu labojumu prasības, no kā cieš zīmējums, krāsu tīrums, ko vēlāk sāpīgi izjūt iespēšanas tehniskajā procesā. Par to, prasot no māksliniekam plakatiem metos tīru zīmējumu un skaidras krāsas, runāja arī poligrafistu pārstāvis, Paraugtipogrāfijas darbinieks P. Paeglītis.

Latvijas Valsts izdevniecības viedokli plakatu mākslas uzlabošanas jautājumos izteica rakstnieks V. Bēre un mākslinieks M. Ozoliņš.

Par sliktiem plakātiem pirmā kārtā vainojami autori, mākslinieki, kuru plakatiem trūkst dzīvības, mērķtiecības, kuru sīzētā un temas risinājuma grūt uzvert noteiktu domu. Plakata mākslas attīstību traucē arī tas, ka republikas poligrafijas uzņēmumi gausi modernizē tehniku.

Diskusiju noslēdzot, runāja I. Toidze un O. Skulme, aicinot gleznotājus un citu novadu māksliniekus pievērsties plakata žanram, ar jauniem sasniegumiem daļrādē atbildēt bojsoļu partijas un padomju tautas prasībām uzlabot plakatu māksliniecisko līmeni.

Kulturas dzīve Padomju Latvijā

MASU DZIESMU KONCERTS CĒSIS

4. maijā Cēsu rajona kultūras namā notika plašs padomju masu dziesmu koncerts. Tani piedalījās kultūras nama jauktais un sieviešu koris diriģenta A. Krastiņa vadībā, Cēsu patērētāju biedrības, pilsētas 1 septiņgadīgās skolas un Alfreda Kalniņa vārdā nosauktās mūzikas vidusskolas sieviešu ansambli, kas izpildīja Dunajevska, Tujikova, Sostakoviča, Novikova, Belija, Ozoliņa un citu padomju komponistu populārākās masu dziesmas. Sevišķi klausītājus sajūsmīnāja 7. klases skolnieču atskaņotā Dm. Sostakoviča dziesma «Ilgas pēc dzimtenes» un I. Dunajevska «Jaunatnes dziesma» (krievu valodā), un Tujikova «Ziedi, kolchoza zeme» kultūras nama sieviešu kora izpildījumā.

Koncerta beigās pārrunās par masu dziesmu radīšanas un popularizēšanas jautājumiem runāja rajona kultūrizglītības iestāžu nodaļas vadītājs J. Kleša, kultūras nama direktors J. Everts, diriģents A. Krastiņš un citi vakara dalībnieki. Attiecībā uz masu dziesmu jaunradi un popularizēšanu viņi izvirzīja svarīgas prasības komponistu savienībai, Latvijas Valsts izdevniecībai un Radiokomitejai.

RADOŠA DARBA VAKARS

Pirms neliela laika Dailes teātra aktiņe Emīlija Bērziņa un komponists Arvids Zilinskis Mākslas darbinieku namā sniedza savu radošā darba atskati.

Noskaņotā, gaumīgā virknējumā E. Bērziņa meistariski interpretēja J. Raiņa, padomju klasiķu un jauno dziesnieku darbus par miera cīņas un sadzīves tēmu. Arvids Zilinskis iepazīstināja klausītājus ar savu padomju jaunatnei veltīto jaunāko darbu — klavierminiatūru.

KAUNAS STUDENTU KONCERTS

3. maijā Rīgā, Būvstrādnieku klubā, notika Lietuvas Lauksaimniecības akadēmijas studentu koncerts. Kaunas studenti bija izvēlējušies ļoti plašu programmu: gan senās dainas un tautas dejas, gan arī uzvedumus par aktuāliem mūsdienu jautājumiem. Koncerta programmu sniedza akordeonisti, solisti, deju ansambļi, virieši un sievietes kori.

Skatītāju atsaucību visvairāk izpelnījās deju ansambļi, kurš izpildīja vairākus lietuviešu tautas dejas, latviešu tautas deju «Rucavietis», temperamentīgo «Kāzu polku» un «Jaunības deju», kas rāda padomju cilvēkus mierīgajā jauniecsmes darbā un viņu gatavību aizstāvēt savu Dzimteni.

Lietuviešu deju svītā «Kolchoza svētkos» tautas deju virknējumā izteikta lietuviešu tautas tagadējās dzīves socialistiskais raksturs. Deja rāda kolchozniekus darbā un atpūtai, stāsta par viņu sekmēm, par apņēmību aizstāvēt savu laimi, cīnīties par miera lietu.

Koncerta otrā daļā diriģenta Albina Čiā vadībā dziedāja Akadēmijas koris, izpildot komponista Računa «Mūsu dziesma skan Stalīnam», A. Jurjāna «Pūt, vējņi», «Jūriņ prasa smalku tīkli» un vairākas citas dziesmas.

GATAVOJAS SKATEI

Rosīgi mākslinieciskās pašdarbības skatē gatavojas kori un dramatiskie pulciņi Lēdina rajona rūpnīcās un iestādēs.

Sinis diēns 5. vidusskolas telpās notika Rīgas I mēbeļu kombināta kora atskaites koncerts. Koncerta sākumā sapulcējušies noklausījās referātu par padomju mūzikas uzdevumiem. Pēc tam koris V. Zelmeņa vadībā izpildīja «Kantāti par Stalīnu», Starptautiskās studentu savienības himnu, dziesmas par mieru, latviešu un krievu tautas dziesmas, padomju masu dziesmas. Koncerta otrā daļā piedalījās Valsts universitātes orķestris un soliste Inta Medne.

Pēc koncerta notika diskusija par padomju masu dziesmu. Pārrunas vadīja Jēk. Vitoliņš. To dalībnieki izteica domas, ka Padomju Latvijas komponisti maz ir sacerējuši tādu masu dziesmu, kas pareizi atspoguļotu darbaļaužu dzīvi un aicinātu viņus uz jaunām uzvarām komunisma celtniecībā. Maz dziesmu sacerējis arī par jaunatni, nav lirisku dziesmu. Pamatotus pārmetumus pārrunu dalībnieki izteica dziesmu tekstu autoriem.

PIE CIMĻANSKAS JŪRAS

Vēl atlikušas tikai pāris desmit dienas, un stāties ierindā lielo komunisma celtnu pirmdzimtie — Volgas-Donas kanāls un Cimlānskas hidromezģis. Patiesībā, kad šis rindas būs nonākušas līdz lasītājam, atklāšanas diena būs te pat pie durvīm.

Sodien Cimlānska vēl ir nepārskatāmi liels būvlaukums. Pa visu trīspadsmit kilometru garo smilšu aizsprostu vēl strādā jaudis un mašīnas. Jūra jau apskalo aizsprosta oļaino noslogojuma prizmu, tā ir klāt pie apakšējā betonējuma lēzenajām plāksnēm, bet vietām augšdaļu vēl stiež betonēti, šur tur līdzina nāslpes. Uz dzelzceļa līnijas slīdēm novietojies celtnis izceļ no motorizētajām platformām čuguna kubus ar betona javu un pasniedz tos betonētājiem, kuriem atliek tikai atvērt kubu lūkas un piepildīt metāla stieģiem izklātos kvadrātus.

— Arī betonēt esam iemācījušies atros tempos. — stāsta otrā celtniecības rajona priekšnieks Kārlis Kviess. — Kad no sākuma mēs iestrādājām piecdesmit kubikmetru betona diēnā, mums tas likās jau liels sasniegums. Tagad iestrādājam pusotra līdz divi tūkstoši kubikmetru. Atlikuši vēl nepilni četrdesmit tūkstoši. — tas iestrādāsim nepilna mēneša laikā.

Otrais celtniecības rajons vispār izvirzījies pirmajās rindās. Gandrīz sešus mēnešus no vietas, atskaitot februāra mēnesi, viņi stingri tur savās rokās ceļojošo Sarkano karogu. Partijas organizācijas sekretārs biedrs Smagins priekšmīgi organizē komunistus, kas allaž iet darba pirmajās rindās, galvenais inženieris Kurenkovs, vēl samērā jauns, enerģisks hidrotehniķis, prasmiģi vada sava rajona celtniecību.

— Cimlānskas hidromezģļa būvniecību var zināmā mērā uzskatīt par lielo komunisma celtnu laboratoriju, kur pārbauda visu jaunāko, kas panākts mūsu Dzimtenes zinātnes, tehnikas un darba pieredzes laukā. — saka inženieris Kurenkovs, slāstīdams par jauniem sasniegumiem un jauniem darba paņēmieniem Cimlānskas hidromezģlā.

Viens no tādēļ padomju hidrotehniķu sasniegumiem ir trīspadsmit kilometru garais smilšu aizsprosts. Šādā platībā, kā zināms, tas ir pirmais tāda veida aizsprosts pasaulē, kas spējis iegrožot miljardiem kubikmetru ūdeņš spiedienu. Stāvēt uz smilšu dambja, līkas gluži neticami, ka tas noturēsies pret vareno ūdens masu. Izrādās, mūsu hidroceltnieki visu paredzējuši, katru varbūtību apsvēruši visos sīkumos. Nezinātais nevar iedomāties, ka grunts zem lielā smilšu dambja rūpīgi attīrīts. Visā garumā dambja apakšā izveidots piecu līdz septiņu metru dziļš, kļīveidīgs ierobis, tā saucamais «zobs». Tas pasargās dambi reizē no stepju kaitniecības — suslika alām (smilts ber alai ciet) un reizē neļaus tam slīdēt atpakaļ pa samērāko slīdēno māla grunti.

Aizsprosta otrā pusē ierīko drenāžas sistēmu. Specialajām drenāžas caurulēm apkārt liek četrkārtīgu filtru no graudainām smiltīm, kas atvestas no Dubovas, no sīkiem Machačkas oļiem un beidzot vēl no divām oļu un akmeņu šķembu kārtām. Šādi filtri uzters ūdeni, kas būs izspiedies cauri betona un smilšu dambja kārtai. Drenāžas caurulēs ūdens būs dzidri tīrs, to pastāvīgi uzraudzīs un laboratoriski novēros. Tiklīdz tam būs klāt grunts pieļaukumi, tūdaļ varēs redzēt, ka dambim draud izskalojums.

Dambja lielākajā daļā, kas pieslēgtas betona aizsprostam, drenāžu jau iekārtoti. Nezinātais, kas pēc pāris mēnešiem brauks te pāri vilcienā, nevarēs iedomāties, kāda precīza, smalki izveidota ierīce stāv apakšā arī dambja sausmes malā. Šajās dienās vēl varēja novērot, cik rūpīgi strādā filtrācijas sistēmu. Grāvis drenāžas caurulei izrakts tik gluds, it kā tas būtu domāts izstādīt, nevis apbērsanai ar smilti. Noteiktās kārtās caurules ligzda tiek izlikta ar jau piemēroto filtru, un kad viss kārtībā, to atbēr soļojošais ekskavators, veikli grābdams smiltis ar savu četru kubikmetru tilpuma kaušu.

Betona dambis ar tam pieguļošo spēkstacijas ēku un drošības aizvariem, pabeigts jau rudenī, pirms vecās Donas gultnes alžbēšanas un paļu ūdens uzkrāšanas sākuma Cimlānskas jūrā. Patlaban šie notiek spēkstacijas agregātu montēšana un ēkas ārējā apdare. Divi miljardi simt piecdesmit tonnīgie celtni iekārtoti turbinu rotora pacelšanai un novietošanai spēkstacijā. Rotors sver divi simti trīsdesmit tonnas, tā pārcelšanai nodarbināti abi varenie celtni.

Malja pirmajās dienās montētāji pabeidza pirmā agregāta montāšanu. Tas jau pārbaudīts un visā drīzumā dos strāvu kolchozu lauku apūdeņošanas un elektrifikācijas vajadzībām.

Donas vecā gultne, kā zināms, nosprostota jau septembra mēnesī. Tagad ūdens no Cimlānskas jūras ieplūst jaunajā Donas gultnē pa spēkstacijas vēl neiekārtotā ceturtā agregāta atvērti. Mutuļodams tas gāžas apakšējā hēfa cementētajā katlā un traucas prom uz Azovu. Vietējie Donas lejasgala kolchoznieki stāsta, ka palu laikā upē vēl nekad nav redzēts tik zems ūdens līmenis. Visus pavasara ūdeņus uztverusi Cimlānskas jūra. Ar katru dienu tā pieļā arvien plašāka. No augstā bijušās Donas labā krasta, jaunās Cimlānskas stacijas, kur no lejas pārceltājam kolchoznieku glietajam, baltajam mājīgam blakām paces sarkanās kleģu ēkas, kas būvētas spēkstacijas ekspluatācijas darbinieku vajadzībām, tikko saredzams «jūras» otra krasts. Tālu tālu tas gandrīz saplūst ar dūmakainajām debesīm. Pa baltajām viļņu galotnēm, kuras sacīrtis nemierīgs stepju vējš, jau šūpojas kuteri un liel-laivas.

Pirmais tvalkonis iznāca no Kalačas 22. aprīlī. To vadīja piedzīvojušais kapteinis Cigankovs. Volgas-Donas kuglēcības pārvaldes uzdevumā viņš jau zīmā, kad vēl Cimlānskas jūra bija sausa, izpētījis jo sīki nākamās kuģošanas ceļus. Tagad viņš tos pārbauda lielajos ūdeņos plašumos.

Kapteiņa Cigankova komanda izlika «jūra» kuģa ceļa zīmes, lai jūnija mēnesī, kad sāksies navigācija, kuģi, kas nāks no Volgas-Donas kanāla vai dosies pa Donu augšup, varētu bez starpgadijumiem sasniegt savas ostas Melnās, Azovas, Kaspijas, Baltās un Baltijas jūras piekrastēs vai arī apstāties piecu jūru ostā — Maskavā.

Pie Cimlānskas jūras un stepē starp Volgu un Donu šajās dienās noslēdzas viens no lielākajiem celtniecības pasākumiem, kādu vien zina pasaules vēsture.

Katrai paaudzei vēstures gaitā savi uzdevumi, bet mūsu paaudze veic vislielākos un ir visalimīgākā — tā piedēlas komunisma celtniecībā, redz pati savam acim piepildāmos lielāko cilvēces sapni.

Mākslinieciskās pašdarbības kora koncerti

ALFREDA KALNIŅA DZIESMU VAKARS

5. maijā Universitātes aulā notika Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes Kultūras nama jauktā kora koncerts, veltīts Tautas māksliniekam Alfreda Kalniņa darbiem.

Ievadījumā Jēkabs Vitoliņš sniedza īsu, kodolīgu pārskatu par komponista jaunradi un koncerta programā uzņemtajām dziesmām. No atskatotajiem darbiem sevišķi vērtīgu vērību pelna līdz šim reti dzirdētās, padomju laikā rakstītās dziesmas «Būsim jauni» (ar V. Luksa tekstu), «Ziedotā rīts» (ar J. Plauža tekstu), «Esi sveicināta, saule» (ar J. Raiņa tekstu). Šīs melodiskās un tautiskām intonācijām bagātās kora dziesmas uzstāda korim augstas prasības (novirzieni, balsu dalījumi u. c.). Nopelniem bagātā mākslas darbinieka Leonida Vignera vadītās kolektīvs nav baidījies no grūtajām dziesmām un tās atskaņoja ar atzīstamiem panākumiem. Koncertā piedalījās arī Operas un baleta teātra soliste E. Volsteine. — Pie klavierēm — J. Keppits.

Visumā koncerts bija izdevies labi. It sevišķi veiksmīga bija koncerta otrā daļa, kurā izpildītāji bija spējuši atbrīvoties no sākumā mazliet manāmā stinguma.

Šādi viena autora darbiem veltīti vakari visnotaļ apsveicami. Tikai vēlīgri jāraugās, lai attiecīgais komponists koncertos tiktu pārstāvēts vispilnīgāk un spīlīgi. Šoreiz tas lielā mērā bija izdevies.

TEICAMS MAKSĻNIECISKĀS PASDARBĪBAS SASNIEGUMS

Reti kāds kora sarīkojums var lepoties ar tādiem panākumiem kā 7. maijā notikušais LVU vīru kora koncerts Harald Medņa vadībā. Daudzpusīgajā un interesantajā programā koris sniedza tautas dziesmas, padomju un klasiskās mūzikas darbus. Kora kolektīvs, diriģenta jūtīgā un plastiskā žesta vadīts, sniedza augstvērtīgu priekšnesumu, kas bija emocionāli piesātināts, krāsains, dinamisks, saliedēts un tīrkanīgs. Ik dziesma rūpīgi izveidota, ik fraze pārdomāta. Blakus teicamajam planissimo vēl jācenšas sasniegt spožāku forte (kas galvenām kārtām atkarīgs no tenoru kvalitātes).

Koncerta pirmajā daļā dzirdējām A. Vieru «Dziesmu par Stalīnu», Arv. Zilinska «Mūsu Rīgai», M. Zariņa «Lidojuma», L. Bakalova «Ceļus». V. Makarova «Teiksmu par Volgas strūdziniekām» (no svītas «Varoņupe»), kā arī Rubinsteina, Verdi un Vebera operu korus. Otrajā daļā tika atskaņoti M. Kovaļa, A. Borodina, G. Ernestska, Em. Dārziga u. c. darbi. Ar solo priekšnesumiem (arī kopā ar kori) koncertā piedalījās Operas un baleta teātra solisti Pēteris Grāvelis. Arī kora solists Nikolajs Krēviņš labi izpildīja savus dziedājumus. Maijas Saivas klavieru pavadījumi bija pieklāvīgi un korekti.

LVU vīru koris ir aktīvs arī sabiedriskajā darbā. Te plaši izvērstas sistematiskās audzināšanas darbs, koris ar mākslinieciskiem priekšnesumiem piedēlas sabiedriskos sarīkojumos, izbrauc uz kolchoziem. Uzņemīgais ansambļis propagandējis latviešu komponistu dziesmas arī ārpus Padomju Latvijas robežām (Tallinā, Tartū). Tiek rīkotas koristu satikšanās ar republikas redzamākajiem māksliniekiem. Koristi kolektīvi apmeklē operas izrādes, daļa no viņiem tajās pat piedēlas («Ivanā Suspiņā»). Universitātes vīru koris devis arī pašu jaunradītās dziesmas («Dziesma par mieru» u. c.).

Šāda iekļaušanās sabiedriski politiskajā darbā un kolektīvos pasākumos ir nopietns pamats kora sasniegumu vēl lielākam kāpinājumam, jo tikai kolektīvi saliedēta vienība var panākt arvien izcilākas sekmes un pareizi atspoguļot komunisma celtniecības laimēto bagātību un pilnkanīgo dzīvi. V. Sams

J. Raiņa darbi lietuvju valodā

Lietuvas Valsts daļliteratūras izdevniecība nesen laidusi klajā latviešu tautas dzejnieka J. Raiņa daļlādes «Izlaši», kurā tulkojumus lietuvju valodā pirmo reizi kopā parādās viņa darbi dzeja un dramaturģijā.

Raiņa dzejoļus, kas galvenokārt izvēlēti no krājumiem «Tēlas noskaņas zilā vakarā», «Vētras sēja» un «Klusā grāmata», tāpat dramu «Pūt, vējņi!» ietūģīgi tulkojis K. Korsakas.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā

Prozas sekcijas sēdē apsprieda Jāņa Plauža romāna «Jaunība» rokrakstu. Rakstnieks pie šī darba strādāja vairāk nekā divus gadus. Plašai sabiedrībai bija zināms, ka tas veltīts laikmetīgajai mūsdienu tēmai — kolchozu dzīves augšupejai un pašu kolchoznieku tzaugsmei. Tādēļ arī saprotama tā uzmanība, kas lika veltīta jaunajam daļdarbam.

Sekcijas sēdē par Jāņa Plauža romānu referēja A. Grīgulis un V. Bērce. Debatēs piedalījās Anna Sakse, Z. Grīva, P. Baugis, K. Fimberš un citi. Visu runātāju galvenais atzinums bija vienprātīgs: rakstnieks savā jaunajā romānā it kā tiši vairījis no dzīves patiesības. Viņš rādījis nevis jaunā cīņu pret veco, ietvēris šai darbā nevis attīstību kā pretstatu cīņai, kura vainagojas ar jaunā uzvaru, bet aprobežojies ar šī mūsu dzīves attīstības procesa rezultātu nepilnīgu konstatāciju. Sakarā ar to

šim darbam pietrūcis paša galvenā — idejiskā mugurkaula, grodi savērtas vadošās sīžetiskās līnijas. Labākajā gadījumā sacerējums, kuru autors nosaucis par romānu, uzskatāms par savstarpēji nesastītu, darbības nepiesātinātu aprakstu virkni. Pārrunas apliecināja un paša autora paskaidrojumi šo pārrunu noslēgumā pierādīja, ka pati idejiskā tematiskā iecere bijusi kļūmīga un nepareiza. Ar lasītāju uzmanības pievēršanu tai vai citai problemai, ar zīmā faktiskā materiāla uzņemšanu (kam ir ne vairāk kā izziņošā, izglītojošā nozīme) vien vēl nepietiek, lai radītu pilnkanīgu mākslas darbu. Lasītāji, sevišķi mūsu lieliskā jaunatne, gaida, lai rakstnieks izvirzītu savilgojošas, no mūsu brīnīģīgās dzīves smeltas problēmas, lai viņš tās paceltu pilnā augumā un novestu līdz atrisinājumam. Bez tā lasītājs paliek vienaldzīgs, attēlotie notikumi viņu neaizrauj un viņš neiegūst vairāk, kā iespē-

jams iegūt no kuras katras mācību grāmatas vai ekskursantu vadona par to vai citu mūsu Dzimtenes novadu. Tieši šī vaina romānam «Jaunība» piemīt jo lielā mērā.

Debatēs izvirzījās vēl daudzi citi svarīgi jautājumi par raksturu māksliniecisko izveidi, par dzīves materiāla studijām, par žanru īpatnībām utt. Runātāji norādīja, ka nepareizie darba sīžetiskie meti un idejiski-tematiskais pamats nav devuši rakstniekam iespēju pilnām parādīt arī savu māksliniecisko meistarību. Romānā «Jaunība» Jānis Plaudis vietumis palicis sliktas reportāžas ietvaros.

Rezumējot prozas sekcijas sēdē izteiktās domas, vienprātīgs bija visu sapulcējušos slēdziens: Jāņa Plauža romāns «Jaunība» prasa pamatīgu, būtību skarošu darba pārstrādāšanu. Tikal pēc tās varēs no jaunā apspriest jautājumu par tā publicēšanas iespējām.

DRAMATURGU SEMINARS

Dramaturģijas atpazīšana, kas bremzē arī teātru tālāku un straujāku attīstību, sāpīgi izjutama visu brālīgo republiku mākslas dzīvē un liek meklēt visiedarīgākos līdzekļus tās pārvēršanai. Tāpēc Latvijas Padomju rakstnieku savienības ierosinājums — sarīkot dramaturģijas semināru — guva dzīvu atsaucību visu brālīgo republiku rakstniekos. Šā gada februārī notikušajā dramaturģijas apspriedē Maskavā nolēma rīkot šāda veida semināru Literatūras fonda rakstnieku atpūtas un jaunrades namā Dubults piecu jaunāko padomju republiku — Lietuvas, Igaunijas, Kareļu-Somu republikas, Moldāvijas un Latvijas dramaturģiem, ņemot vērā zināmu vienādību šo republiku dzīvē un attīstības apstākļos.

Semināra rīkotāji bija Vissavienības Rakstnieku savienības Dramaturģijas komisija un PSRS Ministru Padomes Mākslas lietu komiteja, bet semināra tiešā organizatoriskā vadība daļēji bija uzticēta Latvijas Padomju rakstnieku savienības dramaturģijas sekcijai.

Jau marta pēdējās dienās Rakstnieku namā Dubults sākās nepieredzēta rošanās, jo parastai nams funkcionēja tikai vasaras mēnešos, bet šogad direktorijai pirmo reizi nācās to atvērt jau ar pirmo aprīli. Ar gandarījumu jākonstatē, ka nama direktorija un personāls šo diezgan grūto uzdevumu veica ļoti sagādājot atbraukušajiem rakstniekiem visus nepieciešamos apstākļus sekmīgam radošam darbam.

No Lietuvas PSR seminārā ieradās Jozas Baltušis, Augustinas Gričis, Jona Marcinkavičus, Jozas Paukštelis un Jozas Čižus; no Igaunijas PSR — Malja Talveste, Vilems Gross un Ilja Amurskis; no Kareļu-Somu PSR — Uljas Vikstems un Pavels Guljits; no Moldāvijas PSR — Leonīds Korņan, Rachmils Portnojs un Pjotrs Ananko.

No Latvijas PSR seminārā piedalījās: Fricis Rokpelnis, Zanis Grīva, Elīna Zālte, Nora Vētra, Merceda Salnāja, Jānis Grots, Voldemārs Sauleskalns, Bruno Saulītis, Anatols Imermanis, Gunars Cirulis, Arturs Vilks, Ivāns Stupņikovs, Jūlijs Vanags un sākumā arī Mārtiņš Zuntners, kas vēlāk aizbrauca uz kinodramaturģiju semināru Maskavā.

Kā jau redzams no uzskaitīto latviešu autoru vārdiem, tikai daļa no tiem nodarbojās tieši ar dramaturģiju: pārējie strādāja pie kinoscenarijiem (Grīva, Imermanis un Cirulis) un operu libretiem (Zālte, Saulītis).

Aprīļa vidū seminārā ieradās konsultanti no Maskavas, kas jau iepriekš lūmā bija informēti par viņiem uzticēto konsultējamo dramaturģu darba žanru un tematiku, kā arī par to, cik tāt darbs paveikts.

Konsultantu grupas sastāvā bija pieredzes bagāti dramaturģi un kritiķi: Maskavas dramaturģu sekcijas atbildi-

gais sekretārs Nikolajs Sotņikovs, Dramaturģijas komisijas loceklis — Anatolijs Glebovs, kritiķis Jevgeņijs Surkovs, kritiķis un dramaturģis Georgs Štains, dramaturģis — Aleksejs Simukovs un Andrejs Uspenskis. Uz semināra noslēgumu vēl atbrauca Dramaturģijas komisijas pārstāvis Sergejs Preobraženskis un Mākslas lietu komitejas pārstāvis b. Osipovs.

Līdztekus individuālajām konsultācijām semināra dalībnieki noklausījās arī lekcijas par aktuālākajiem padomju dramaturģijas jautājumiem: Jevgeņijs Surkovs lasīja par konfliktu un raksturu padomju dramaturģijā, Georgs Štains — par padomju komedijas problēmām, Anatolijs Glebovs par padomju tautu nacionālo dramaturģiju, kā arī par kompozīciju dramaturģijā un par dramaturģa darba organizāciju. Sākumā ar lekcijām risinājās divas pārrunas, kurās degpunktā bija «Pravdas» raksts «Pārvarēt dramaturģijas atpalicību», kā arī laikrakstos «Literaturnaja Gazeta» un «Sovetskije Iskustvo» publicētie raksti par padomju dramaturģijas stāvokli.

Daļa dramaturģu seminārā ieradās ar pirmmetā jau uzrakstītiem lūgumiem un arī ar tā dēvēto zemrindu tulkojumu krievu valodā, kas ļoti sekmēja konsultantu darbu un deva tiem iespēju maksimāli palīdzēt autoram, nospraucot lūgus, scenarija vai libreta tālākas izveidošanas ceļu. Tomēr daudziem šādu tulkojumu nebija un nācās izlīdzēt ar darbu saturu vārdisku atstāstījumu, ar konfliktu, tēlu un raksturu analīzi tikai pēc pašu izklāsta pārrunās ar konsultantu.

Mūsu republikas dramaturģiem pirmmetā uzrakstītu lugu bija pavisam pocas: Rokpelnim, Vētrai, Salnājam, Vilkam un Zuntneram, Stupņikovam. Pārējiem mūsu dramaturģiem darbi bija pašā sākuma stadijā, kad plāno sīzētu vai arī raksta lūgus pirmo cēlenu (Grots, Sauleskalns, Vanags). Līdzīgs stāvoklis bija arī kinodramaturģiem un operu libretistiem, jo arī tiem darbi bija galvenokārt veidošanas stadijā, kad konsultantu palīdzība ļoti iedarbīga, bet nav uzskatāma par izsmeltu — tās turpinājums dabiski nepieciešams vēl pie darba pabeigšanas.

Pēdējo apstākli īpaši uzsvēra semināra noslēguma apspriedē Mākslas lietu komitejas pārstāvis b. Osipovs. Viņš ierosināja atcīnāt konsultantus pēc zināma laika uz republiku rakstnieku savienībām, lai iepazītos ar to, kā konsultējamie dramaturģi paveikuši savu darbu tālāko izveidošanu pēc seminārā gūtajiem norādījumiem, un lai palīdzētu viņiem novērst aizsāktos darbus līdz pozitīvam nobeigumam, kā arī lai virzītu labākos no tiem tulkošanai krievu valodā, paverot tiem ceļu uz visas Savienības skatuve.

Šāds konsultantu aizsāktā darba turpinājums, šķiet, pilnīgi nepiecie-

šams, bet tas jau jāorganizē pašām republiku rakstnieku savienībām, skatoties pēc vietējiem apstākļiem. Mūsu dramaturģiem konsultantu ierašanās Rīgā pēc zināma starplaika būtu ļoti vēlama arī tāpēc, ka līdztekus tie noslaista plašākai mūsu dramaturģu saimei lekcijas par teoretiskiem jautājumiem. Šādu lekciju mūsu dramaturģijas sekcijas darba plānos arvien trūkst. Jo uz vietas mums nav pietiekami kompetentu kadru līdzīgu pasākumu realizēšanai.

Zīņojumos, ko sniedza konsultanti semināra noslēguma apspriedē, par mūsu republikas dramaturģu darbiem visumā izskanēja pozitīvs vērtējums. Darbu tālāka un galīga izveidošana pēc saņemtajiem norādījumiem, protams, atkarīga tikai no katra autora paša spējām un talanta.

Noslēguma apspriedē pārrunāja arī trūkumus, kas novērojami, organizējot šāda veida seminārus turpmāk: daļai konsultantu jāierodas seminārā jau pašā sākumā, lai autori, kas atbraukuši ar jau uzrakstītiem darbiem, produktīvāk izmantotu arī semināra mēneša pirmo pusī; semināra laikā tā dalībniekiem jāpazīņo dažus mēnešus iepriekš, lai visi sagatavotu saviem darbiem zemrindu tulkojumus; seminārā līdztekus individuālajai konsultācijai un lekcijām jāorganizē arī atsevišķu lugu kopīga izlīdzināšana, kur piedalītos visi semināra dalībnieki un kur uz konkrēta materiāla tiktu izlīdzinātas vispārējās dramaturģijas problēmas — konfliktu, žanra, sīzeta, rakstura, dialoga, kompozīcijas un citi jautājumi.

Neskatoties uz minētajiem trūkumiem, kā konsultantu, tā pašu dalībnieku vispārējais vērtējums par semināru bija atzinīgs, ko noslēguma apspriedē apliecināja visu republiku pārstāvj, izsakot peļnītu pateicību semināra organizētājiem — Vissavienības Dramaturģijas komisijai un Mākslas lietu komitejai — un sirsnīgi tēncinot Maskavas biedrus par konsultācijās sniegto palīdzību, kas ikvienam autoram pavēra skaidrāku skatu uz vienu konkrētu darba izveidē, bet arī visā viņa jaunrades attīstības tālākajā ceļā un visas padomju dramaturģijas jauncelsmē.

Lielu nozīmi semināram bija arī ciešāku sakaru nodibināšana ar Maskavas un brālīgo republiku rakstniekiem. Saistārpēja iepazīšanās ar seminārā pārstāvēto republiku nacionālo dramaturģiju paver plašāku ieskatu diēnājam komunisma celtniecības darbā visas mūsu plašās Padomju Dzimtenes mērogā.

Padomju Latvijas dramaturģi atstāj semināru dziļas un auglīgas ierosmes pilni un pīlekks visas pūles, lai pīldītu partijas norādījumus par dramaturģijas atpazīcības drīzāku īkvidēšanu arī mūsu republikā.

Jūlijs Vanags

Tautas muzikas un deju ansambļa koncerts

Tautas māksla padomju zemē guvusi ārkārtīgi lielu nozīmi un svaru. Mūsu republikā atbildīga loma tās propagandēšanā ir Filharmonijas tautas muzikas un deju ansamblim, kas ar saviem priekšnesumiem Rīgas skatītājus iepazīstināja 30. aprīlī. Šis koncerts nebija jaunu sasniegumu demonstrējums, bet parastais, kārtējais tipa koncerts, kādu kolektīvs sniedz ik dienas izbraukumos pa republikas lauku centriem.

Ansamblis veic nopietnu un vajadzīgu darbu. Koncerta pirmā daļa bija ieturēta latviskā stilā. Otrajā daļā ansamblis sniedza arī brālīgo tautu dziesmas un dejas, kā arī padomju komponistu darbus, tāda kārtā pasvitrojot latviešu tautas draudzīgās saites ar citām padomju tautām un audzinot klausītājos padomju patriotisma jūtas. Spīgtākie koncerta priekšnesumi: P. Līcītes dziesma «Svežemnieki lieļļas» un «Uzkāpu kalnā», S. Krasnopjorova «Kokles koncerts», G. Ordolovska «Seši bāleļņi» (pūtējumi), A. Novikova «Krievija» u. c.

Mākslinieciskā vadītāja un galvenā diriģenta Gunara Ordolovska audzinātais orķestris spēlēja tīri un disciplinēti. Labs palīgs viņam — diriģents Eduards Pilāgs. Ar atzīstamām sekmēm koncertā piedalījās deju ansamblis, kokaļāji Helena Kļava un Aloizis Jūsmiņš, dziedātāji Vilma Milgrāve un Adolfs Puķe, deju solisti Mirdza Zīrnīte, Aleksandrs Kuzmickis un Jānis

Kromulis, daļļasitāja Elza Viksna un viru vokālais ansamblis. Programu vadīja Valdis Čukurs. Dejas iestudējis Viktors Ozoliņš.

Notikušais koncerts izraisa dažas pārdomas. Stingri etnogrāfiskos ietvaros kaltā formā māksla nevar pilnībā atspoguļot mūsu jaunās dzīves saturu, lai gan ansamblis no muzeja arhīvas jau lielā mērā atteicies. Tā, piemēram, jūtams pārveidojums skārīs kokaļi (diatoniskās kokles vietā levesta S. Krasnopjorova konstruētā chromatiskā kokaļi) un orķestra sastāvu, kas papildināts ar dažiem simfoniskā orķestra instrumentiem. Tautas instrumentu orķestra izteiksmes līdzekļu krājums tādejādi kļuvis bagātāks — tiek jau atskaņoti pat klasiku darbi (piemēram, koncertā dziedājam Dārziga valsti, Čaikovska 3 miniatūras u. c.). Tomēr arī šādā pārkārtojumā orķestris dinamiskas un krāsu ziņā vēl ir stipri vienmuļš. Dominē maļgas un līriskas sajūtas, nekur dzirkstošā priekā neizaugdams. Tāpēc pozitīvi vērtējams nodoms levesti orķestra sastāvā arī taures, ar kurām tiks panākts aktīvāks un krāsīgāks skaņīgums. Apsveicams arī nodoms radīt kori pilnskaņīgākam tautas un padomju dziesmu atskaņojumam. Atrast pāreļzo samēru starp jauno un etnogrāfisko, radīt aizraujošu šķēdēnas atspūlgu priekšnesumos, nezaudējot latvisko formu, lūk, uzdevums, kas ansamblim vēl jāatrisina turpmākajā darbā.

K. Zile

Prof. Jakova Zaka koncerti

Pagājušajā nedēļā Rīgā viesojās viens no redzamākajiem padomju māksliniekiem — Vissavienības un starptautisko pianistu konkursu laureats profesors Jakovs Zaks. Valrākos koncertos pianists sevi parādīja kā levērojamu solistu, un klavieru duetu vakarā kopā ar E. Gileisu — arī kā labu ansambļa spēles pratēju. J. Zaka spēles telcama īpašība ir brillantā, virtuozā tehnika, kas vienlīdz droša gan Sopena skaņdarbu sinālajā izpildījumā, gan arī Rachmaņinova un Bacha varēnā spēkā. Solo koncerta vispusīgās programmas atskaņojumā labākais sniegums bija Rachmaņinova etīdu pārliecinošais interpretējums. Arī pārējā programmas daļa bija daudz pozitīvu momentu, tomēr dažu skaņdarbu iztulkojumā vietām traucēja nevajadzīgi sasteļgtie, nevienmērīgie tempi (Bacha tokāta), kontrasti trūkums (Mendelsona Rondo kapričjoso). Arī Sopena si-bemol minora sonatā pianistam visā pilnībā neizdevās izveidot savīļoti trauksmaino neskaņu un skaidras melodiskā zīmējuma kontūras.

Simfoniskajā koncertā J. Zaks atskaņoja Sopena otro klavierkoncertu un Rachmaņinova «Rapsodiju par Pa-

ganini temu». Kā teļcams Sopena skaņdarbu iztulkojātājs J. Zaks pazīstams ne tikai Padomju Savienībā, bet arī ārpus mūsu zemes robežām. Jau 1937. gadā Varšavā rīkotajā Sopena skaņdarbu izpildītāju konkursā viņš leģuva vienu no pirmajām vietām. Talantīgais pianists Sopena darbu izpildījumā turpmāk atradis arvien jaunās krāsas, izveidojot respektījamu meistariību. Sopena koncerta iztulkojumā J. Zaks prata pārliecinoši apvienot spēles maļgumu, līriku ar realitisku kompozīcijas traktējumu, parādot pāreļzo lielā poļu komponista skaņdarbu stila izpratni. Rachmaņinova «Rapsodija par Paganini temu», J. Zaka izpildījumā veidojās spīdīgi un meistariļi. Vienlīdz labi pianists atskaņoja gan skaņdarba straujās, tehniski sarežģītās, gan arī līriskās epizodes.

Zaka koncerti Rīgas muzikas cienītājiem deva daudz vērtīgu, atmiņā paliekošu iespaidu. Topošo mākslinieku paaudzī notikušie koncerti ierosināja lālakiem meklējumiem tieši atsevišķu komponistu skaņdarbu stila pētišanā.

Biruta Bergmane

«LABĀ PILSĒTA»

LPSR Akademiskajā dramas teatrī

Par Maskavu — mūsu Dzimtenes sirdi — un par tāļ Kaukaza ciema — Sakenas jaunekli Smelu Kulambu, kas brauc uz lielo pilsētu mācīties, Staļina premijas laureats Georgijs Gulja uzrakstījis stāstu «Labā pilsēta».

Temats par zināšanu alkstošu jaunekli un viņa likteni svešā lielā pilsētā pasaules literatūrā apstrādāts daudzārt. Kapitālistiskās iekārtas rakstnieki šim tematam vienmēr devuši tikai divus atrisinājumus — vai nu lielā pilsētā samaj un iznīcina jauno laimes meklētāju (piemēram, Balzaka Lusjēnu Levēnu, Plūdora Atratinēsu dēlu u. c.), vai arī nežēlīgā pilsēta tos, kas prot tai piemēroties, pieņem savā blēžu un mantrausju pulkā (piemēram, Hastijaku Balzaka romanā «Gorlo tēvs»). Vienīgi padomju rakstnieks šai tematā spējis sniegt jaunu atrisinājumu, jo to mūsu iekārtā dod pati dzīve.

Lielā labā pilsētā Maskava ik rudenī plaši atver savu tehnikumu un augstskolu durvis. Maskavas mācību iestādēs sapīļst tūkstošiem studentu no visattālākām mūsu zemes malām. Ne tikai zinības sniedz labā pilsēta. Maskava un maskavieši palīdz uz šejieni atbraukušajiem jaunajiem ļaudīm kļūt īstiem cilvēkiem. Rūpes un gādība par cilvēku — ir Guljas stāsta ideja. Drosmīgs, uzņēmīgs jauneklis, kas apzinās savu pienākumu, ir šī stāsta varonis.

Stāsta un tāpat dramatizējuma saturs ļoti vienkāršs. Jaunais Smels Kulamba, kas savā kalnu ciemā Sakenā strādājis par elektromehāniķi, pabeļdz eksēternatā vidusskolu un atbrauc uz

Maskavu, lai iestātos elektrotehniskajā institūtā. Uz katra soļa Smels Maskavā sastop cilvēkus, kas palīdz tālājam atbraucējam visās viņa gaitās. Tomēr iestāžu pārbaudījumos izrādās, ka dažās disciplīnās Smela zināšanas ir nepietiekamas, un viņu institūtā neņem. Ar cieļu apņēmību vēl nopietnāk gatavoties pārbaudījumiem Smels aizbrauc uz Sakenu, lai, ne vēlāk kā pēc gada atkal atgriezties Maskavā, leģūtu augstāko izglītību.

Guljas stāsts «Labā pilsēta» ir interesantiem raksturiem, dzīves priekā un savdabīga humora bagāts. A. Burlačenko un G. Fjorinska dramatizējumā daudz kas no šim telcamajām īpašībām zudis. Valrākas ainas, īpaši lūgas sākumā, kļuvis par vienmuļas, jo saturs, kas tajās ietverts, atkārtojas, bet cilvēkiem šais aļnās trūkst darbības un pretdarbības sprāguma. Smela Kulamba galvenā uzdevuma līnija te it kā pārtrūkst. Paliek iespaids, ka Smels atbraucis tikai apskatīt pilsētu, nevis, ka viņu te atvedis noteikts mērķis — mācīties.

Arī pati Maskava dažviet parādīta neatbilstoši dzīves patiesībai. Viena no Maskavas raksturīgākajām īpašībām ir mūžam nerimstošā dzīvība, kustība. Turpretim Smelu mēs redzam klaiņojam pa glūzi tukšu un klusu pilsētu. Nav atrasta iespēja radīt darba ritmā kūsājošas, kaut arī nakts stundās mazliet aprimušas pilsētas atmosferu.

Visspilgtākais tēls ir galvenais lūgas varonis Smels Kulamba. Visi pārējie personāži lūgā darbojas par tik, par cik tas nepieciešams Smelam. Stiem tēliem, ar retiēm izņēmumiem, nav sa-

vas dzīves, savu mērķu, savu uzdevumu, kas skatītāja acu priekšā attīstītos un atrisinātos. Tie ir tikai Smela sarunu partneri, pa daļā pat bez kādām rakstura iezīmēm.

Nē dramaturģu dotajā tekstā, ne šo cilvēku darbībā nekādas tieši viņiem īpatnējas īpašības neatklājas. Tas lielā mērā apgrūtiina teatra uzdevumu — radīt uz skatuves dzīvu cilvēku.

Režisors Staļina premijas laureats A. Amtmanis-Briedītis un viņa asistenti R. Zandersons un K. Pamšcentušies pēc vienkāršības un loģiskas satura atklāšanas.

Lielākais un labākais izrādes sasniegums ir Smela Kulamba tēls, ko veido jaunais aktieris J. Kubītis. Viņš pratis parādīt apņēmīgu, aizrautīgu, gribā nelokāmu un prasības pret sevi stingru jaunekli. Labi pārdomāti un organiski piesavināti straujie, dienvidniekam raksturīgie žesti, kustības un īpatnā, ātrā, mazliet dziedošā un brīžam apaurtā valoda. Augstu atzīmību aktiera darbā pelna tas, ka tādās bistamās vietās, kā atkārtotā un kāpinātā jūsmošana viņš spējis izbēgt no nepatiesa patosa, likdams nešaubīgi ticēt katram pateiktajam vārdam. Arī greļzirdības skatā ar Gaļinu, kas viegli pavēdina uzspēlēt, J. Kubītis atklāj tēla iekšējās dzīves loģiski pamatoto attīstību. Divās pēdējās ainās brīžam pavid mazas paviršības attiecībā pret partneriem, bet tās viegli novēršamas, vajadzīgs vienīgi valrāk uzmanības. J. Kubija aktiera darbā šī loma ir liels sasniegums.

Smela iemīļotie meiteni Gaļinu Somovu tēlo aktrise V. Vārna. No visai

nabadzīgā lūgā dotā materiāla režija un aktīse izveidojuši dzīvu, darbīgu mūsdienu Maskavas meiteni. Labi izdevies skats ir saruna ar Smelu pa tālruni un gatavošanās iet uz Lielo teatru. Lūgas sākumā un beigās V. Vārna attieksmēs ar partneri vietumis ir pārāk neaktīva.

Izradē sastopem vēl dažus spilgtus tēlus, kas ilgi paliek atmiņā. Sevišķi veiksmīgi, krāsaini izveidots tēls ir mazā Svetlana — M. Grinberga, ierūsejusi institūta sekretare — Z. Grīse un birokratisks institūta direktora vietnieks — Staļina premijas laureats Z. Katlaps.

M. Grinberga Svetlana parāda kā nopietnu, atjautīgu, vēl ļoti bērnišķīgu meiteni, kas cenšas būt apzīnīga un pieaugusi. Iedzīvināšanās lomas būtibā pasargājusi M. Grinbergu no parastajiem naļva bērna tēlošanas paņēmieniem un štamplem.

No pavisam epizodiskas lomas Z. Grīse izveidojusi interesantu, raksturīgu tēlu. Aktrise labi pārvalda domu izpausmes un raksturošanas daudzveidību. Jānožēlo, ka pārāk reti redzam viņu teatrī pīldām atbīldīgus uzdevumus aktieru darbā.

Z. Katlaps Semjona Saveļļeviča lomā no jauna apliecinājis sevi kā talantīgu raksturotāju. Katra mazākā kustība, katrs vārds stāsta par kādu no viņa atveidotā tēla īpašībām, kas piemīt vienīgi šim tēlam. Skatītājam paveras skaidra aina par šā cilvēka garīgo pasauli. Z. Katlaps to panāk, rūpīgi pamatojot Semjona Saveļļeviča rīcību un atklājot, kā šis sīkumainais ierēdnis novērtē dzīves parādības un cilvēkus.

Vienkārši un patiesīgi institūta direktoru tēlo Staļina premijas laureats Karpis Klētnieks.

Rosīgs, gādīgs un izpalīdzīgs ir zinātnieks Fjodors Fjodorovičs, ko tēlo

V. Svards. Taču jāatzīst, ka zaudētas daudzas no tām īpašībām, kas šo cilvēku dara salstošu un bagātu stāstā.

No mazas, nabadzīgas lūgā dotās vietas dzīvi un interesantu šofera Mišas tēlu izveidojis A. Feldmanis. Turpmākā darbā jāpanāk skaidrāka dīkēļa.

Virknē tēlu skatītājam pasīd garām, neatstādamī dziļāka pārdzīvojuma, neradīdami pārdomas. Aktieri godīgi pīlda savu pienākumu, runā vienkārši, atbilstoši iztūras dotajos apstākļos, bet skatītājs neredz ne viņu tieksmes, ne vēlēšanās, ne dzīves uzdevumu — šiem tēliem lūgā nav savas dzīves, nav mērķu, par kuriem tie cīnītos. Lūgā nav vietas, kas šos cilvēkus no scheinātiskiem saturā atstāstītajiem pārvērstu individuālos raksturos. Arī režisori un aktieri nav pratuši šīs bāļās vietas padziļināt un tādejādi padarīt bagātākas, nav spējuši radīt šiem ļaudīm lūgā neuzrakstīto dzīvi. Protams, ne no režisora, ne no aktieriem nevar prasīt, lai viņi aizstāj lūgas autorus, bet, vienīgi pa šo ceļu ejot, būtu bijis iespējams padarīt pilnvērtīgākus tādus tēlus kā Stepanu Mirbu — K. Kvēps, Varvaru Aleksejevnu — Staļina premijas laureate Līlija Erika, Tarasu — K. Sebris, Dimitriju — H. Topsis, Somovu māti — V. Selga, Nadju Smirnovu — M. Mainiecu, sakeniešu kolektīva pārstāvjus.

Vēl varētu vēlēties, lai režisori ar lielāku izdomu pievērstos izrādes pirmās ainas izkārtojumam.

H. Puto radītais dekoratīvais ietērs lūgas darbībai atbilstošs. Skatītājs ar prieku vēro Maskavas pazīstamās iecārgās ainavas.

«Labā pilsēta» var noskatīties ar patīku, tomēr, lūgas trūkumu dēļ, izrādī nevar vērtēt kā soli uz priekšu teatra radošajā darbā.

Nora Vētra

Tautas demokrātijas zemēs

Poļu muzikas festivals

1951. gada decembrī noslēdzās Polijas komponistu ceturtais kongress. Kongresa laikā noklausīti poļu muzikas darbi, kas radīti pēdējos divos gados. Pirms kongresa notika poļu muzikas festivala masu pasākumi, kas turpinājās gandrīz visu 1951. gadu.

Pieredze, ko aizgūvām no Padomju komponistu savienības, sarīkodami plašu radošu diskusiju, izrādījās visai ražena. Poļu muzikas festivala rezultāti (kurā pēdējais, trešais posms notika vienā laikā ar Polijas komponistu savienības kongresu) kļuva par pamatu kongresa formulētajiem lēmumiem.

Poļu muzikāla jaunrade attīstās, ciņoties par realitāti un tautiskumu, pret formalismu. Komponistu vidū ievērojami pieaugusi interese par muzikas folkloru, pastiprinās meklējumi pēc jauna poļu nacionālā stila. Jāmin arī tas, ka vairāki komponisti no tīri instrumentālām formām pēvējušies vokālām un vokāli instrumentālām formām. Vērojami dažu komponistu centieni balstīties uz konkrētu programatisku saturu.

Pie darba popularajos, masu žanros ar aizrautību stājusies komponisti, kuru jaunrade līdz pašam pēdējam laikam attīstījās galvenokārt lielu, monumentālu formu nozarē. Tā ir pazīme, kas liecina, ka mūsu komponisti pārkārtojas idejiskā ziņā, izkļūst no agrākās noslēgtības loka.

Liecība par šo pārkārtošanos ir pieaugusi aktivitāte operas žanrā. Par nopietnu sasniegumu šajā nozarē jāatzīst Tadeuša Selģovska opera «Studentu dumpis» — krāsām bagāts un dzīvs, pēc sava satura tautisks darbs. Vēsturiskās operas stila sarežģīto problēmu Selģovskis atrisinājis visumā sekmīgi, kaut gan šajā darbā ir trūkumi un neļūdumi.

Nevār atstāt nepieņemamus mūsu komponistu panākumus kantātu un oratoriju nozarē. Līdzās visai sarežģītiem darbiem, kas domāti korim, kā, piemēram, Voitočica «Pareģis» (izmantot Puškina dzejas) vai Ekeras «Ziedu melodijas», parādījusies Gradšteina «Kantāte par Staļinu», Vilkomirskas «Vroclavas kantāte», Serocka «Kantāte par Varšavas mūriem». Šie darbi domāti plašajai, masu auditorijai.

Ļoti nozīmīgs skandārs ir A. Panufnika «Miera simfonija», kurā viens no mūsu vadošajiem komponistiem pievērsies liela, svarīgam tematam, kas saņēmis miljonu vienkāršo cilvēku prātus un sirdis. Centieni atsaukties uz dzīves prasībām, piedalīties tautu cīņā par mieru jūtami Beirda «Revolucionarajā kantātē», Gradšteina «Kantātē par Staļinu», Vilkomirskas «Vroclavas kantātē».

Tomēr zināma «kautrība», bīklums vēl aizvien liedz daudzām mūsu komponistiem pārvarēt savu noslēgtību un iekļauties aktīvā darbā, radot skandārus, kas būtu vērtīgi mūsdienu tematikai. Viņi komponē «neitrālas» simfonijas, kvartetis, sonātes, bidamies saistīt sevi ar noteiktu tematu, programmu. Tā izskaidrojams samērā mazais programmatisku simfonisku darbu skaits.

Val šajā laikā posmā notikusi tautiskā stila kristalizācija poļu muzikā? Neapšaubāmi, ka dzīva radošā attieksme pret nacionālo folkloru padarījusi bagātākus ar interesantiem jaunatradumiem tādus darbus kā Ļutoslavskas «Triptichu» balsij un orķestrim, Vechoviča svītu «Kadja» sešpadsmit stīgu instrumentiem un divām klarnetēm, Ekeras «Ziedu melodijas». Poļu tautas muzikas intonāciju materiālu smalka izmantošana sekmējusi komponistu jaunrades individuālās savdabības atklāšanu Panufnika «Lauku simfonijā», viņa «Vecpoļu svītā», Micejska «Simfoniskajās ainavās», Sikorska koncerta mežragam. Un kaut gan folkloras izmantošana pati par sevi vien vēl neatrisina tautiskuma problēmu, tomēr uzskatām par ļoti svarīgu to faktu, ka mūsu komponisti noteikti un apņēmīgi izdarījuši pārvērsmi uz tautas muzikālās jaunrades pusi.

Te jauzver, ka nepieciešama nopietna cīņa pret primitivismu, vulgāru vienkāršošanu. Pie mums vēl pastāv ļoti lielas briesmas, ka var notikt noslīdēšana līdz «atvieglotai» muzikai, līdz ierastajiem šabloniem. Te izpaužas tendence iztapt sīkpiļsoniskai muzikāļai gaumei.

Vēl nebūt nav likvidētas arī formalistisku recidīvu briesmas. Šāds recidīvs mēs redzējām Vislocka «Deju simfonijā», Skrovačevska «Simfonijā stīgu instrumentiem», tie manāmi

arī Krenca «Simfoniskajā dejā» un Beirda kantātes atsevišķās epizodēs. Ipaši jāpiemin festivala laikā spilgtu izpausmi gūvusi interese par poļu senlaiku muziku, kas radīta pirms Sopena. Polijas koncertzālēs aizvien biežāk skan tādu komponistu kā Kurpīnska, Jāņeviča, Elsnera, Dankovska, Stefaniņa, Milvida, Lesela un citu darbi.

Vecākās paaudzes pazīstamo skapražu puķu papildinājusi apdāvinātu jauniešu grupa — Tadeuša Beirda, Henriks Čižs, Vladimirs Kotonskis, Andrejs Dobrovoļskis u. c. Šī jauniešu paaudze augusi un veidojusies jau citā atmosfērā, kas bija mazāk pakļauta formalisma ietekmēm; tāpēc viņu jaunrade nav tik lielā mērā pretrunu apgrūtināta, un tā vieglāk atrod izeju jaunās mākslas plašajos klajosumos.

Festivals parādīja, ka uzplaukumu piedzīvojuši mūsu izpildītāja māksla. Tā noslēguma posmā republikā notika vairāk nekā divi simti simfonisku koncertu. Tas liecina, ka ievērojami pieaugusi Polijas sabiedrības interese par simfonisko muziku, ka ievērojami plašāks kļuvis klausītāju loks. Jāatzīmē liels darbs, ko festivala koncertos ieguldījušas visas mūsu zemes filharmonijas un radio orķestri. Blakus lieliskajam Polijas radio Lielajam orķestrim Katovičā augstu izpildījuma līmeni parādīja Varšavas filharmonijas orķestris, Poznaņas filharmonijas orķestris, Krakovas filharmonijas koris un citi kolektīvi.

Festivals sekmējis arī muzikālas pašdarbības pacēlumu Polijā. Festivala koncertos piedalījās ap 1200 lauku un 1600 strādnieku kolektīvu, kuros kopkalā bija vairāk nekā 200 tūkstoš dalībnieku.

Visi šie Polijas muzikas kultūras panākumi, kas liecina par tās intensīvu augšanu, tomēr nespēj aizstāt vairākas negatīvas parādības.

Festivals parādīja, ka daudzi poļu komponisti vēl joprojām maz strādā muzikas mākslas popularajos, masu žanros. Slikti stāvoklis ir muzikālajā jaunradē solo instrumentiem, kameransambļiem, maz rodas vokālās muzikas darbi.

Tāpat festivals atklāja, ka pie mums vēl nav pat izvirzīta problēma par labas vieglās muzikas, it īpaši operetes radīšanu. Nav nevienas jaunas poļu operetes. Izklaidēšanās muzikā izjūta mūsdienu vulgārā dzeja ietekme. Liels grūtības ir arī deju muzikas nozarē, kas pieņemusi pletiekami fokstrotiem.

Ar sarūgtinājumu jāatzīst, ka jaunajai progresīvajai kustībai par masu dziesmu draud nopietnas šablonisma briesmas. Neraugoties uz to, ka šajā žanrā parādījušies jauni darbi, neraugoties uz to, ka radušās vairākas veiksmīgas dziesmas, šajā nozarē nevēl ne viss ir kārtībā. Sākumā te dominēja himniskas, svinīgas dziesmas, pēc tam — marša dziesmas, lielāko tiesu ar stereotipu, vienveidīgi punktiem ritmiku, tad pienāca kārtā valšiem un pat stilizētām polonezēm, ar kurām, piemēram, Maklākevičs un viņa atdarinātāji mēģina apdziedāt lauku kooperācijas panākumus. Tas apstāklis, ka šajā žanrā ir pārāk maz radošas iniciatīvas un stingra prasīguma, pārāk maz ista tautiskuma, ir nopietns kavēklis, kas stāv ceļā poļu masu dziesmas attīstībai.

Mums vēl tikpat kā nav principālas, nostādņu ziņā isti progresīvas muzikas kritikas, kas pareizi audzinātu klausītāju un lasītāju plašās masas. Nedaudzie pletiekami sagatavotie muzikas zinātnieki ar progresīviem uzskatiem ir pārslogoti ar pētniecisku un pedagoģisku darbu.

Poļu muzikas festivals 1951. gadā aptvēra visu zemi, visus mākslinieciskos kolektīvus — lielos un mazos, pilsētās un uz laukiem. Pirmā posma uzdevums bija parādīt poļu pagātnes komponistu visinteresantākos darbus. Otrs posms bija veltīts muzikālajai pašdarbībai. Trešajam vajadzēja demonstrēt poļu mūsdienu muzikas visnozīmīgākos sasniegumus jaunrades un izpildījuma laukā. Var jau būt, ka festivals nepietiekami pilnīgi reprezentēja mūsu skapražu, tajā skaitā jauno komponistu daļiņai; var jau būt, ka trešā posma koncertos atskanēja darbi, kas ne vienmēr bija visinteresantākie un vistipiskākie mūsdienu Polijas muzikālās stāvokļa raksturošanai. Tomēr jāatzīst, ka festivals izdevās ļoti, it īpaši, ja ņem vērā tās vīstautas apjomu un tos ieguvumus, ko tas deva visai mūsu muzikas kultūrai.

Sofija Lisa
(No žurnāla «Sovetskaja Muzika»
1952. g. 5. num.)

Mūsdienu Amerikas ikdiens

BIZNESA OBJEKTS

«Lūk, pistole, ar kuru nogalināts Linkolns! Patiešām apbrīnās cienīga butaforiska kopija, kas ne ar ko neatšķiras no ieroča, kuru izlietoja Džons Uilkliss Butss. Tā var noderēt par ļoti labu un glītu sienas vai rakstāmgalda izrotājumu. Eleganti un dekoratīvi... Jau pārdots tūkstoš eksemplāru... Maksa, ierēķinot nosūtīšanas izdevumus, ir tikai divi dolāri...» Tāds ir ilustrētās reklamas teksts, kas lievētā Nujorkas avīzē «Sunday News».

Ar Amerikas Savienoto Valstu prezidenta Abrahama Linkolna vārdu saistīta cīņa par nēģeru atbrīvošanu, par amerikāņu tautas demokrātiskajām tiesībām, no kurām Trumena Amerikā nav palicis nekādu pēdu.

Abramu Linkolnu nogalināja Džons Uilkliss Butss, plantatoru un vergturu agents. Prezidenta piemiņu apgāna viņa slepkavas garīgie mantinieki — tumsogi un reakcionāri, kas ir gatavi ikviena amerikāņu mājvietu izgreznot ar «elegantu un dekoratīvu» atgādinājumu par to, kā Savienotajās Valstīs izrēķinās ar progresu piekritējiem.

ATOMMANIAKU «MAKSĻA»

Okrīdžā, Amerikas Savienoto Valstu atompētniecības centrā, pirms neliela laika noticis speciāls «atommuzikas» koncerts. Nujorkas štata Ročesteras universitātes profesors Arturs Roberts komponējis šim koncertam «Atoma reaktoraun veliņu uvertīru». «Uvertīru» izveido vienīgi notis «la», «mi» un «do» visās iespējamās kombinācijās un variācijās.

Kā to ziņo sajūsminātie «recenzenti», profesors Roberts uzrakstījis arī divas operetes un lielu skaļu dziesmu par «fizikas tematiem». Bet visas viņa komponista darbības kalngals pašlaik ir «Atomsimfonijā».

Turpinot savas «rašanās» skapraža gaitas līdzīgā garā, profesors Roberts, iespējams, drīzumā aplaimos sava talanta cienītājus ar «Mēra oratoriju», «Tifa kantāti» un «Kolerā sonāti»...

PLAUKAS UN MUZIKA

Rietumvācijas aģentūra DPA kā lielu sensāciju nesen sniedza ziņojumu no Vašingtonas par isti amerikāņu sacensību, kas notikusi uz modernās muzikas loma. Divi Harvardas universitātes studenti — Ričards Mortimers un Oklejs Torns 48 stundas un 10 sekundes plaukājuši viens otru. Saskaņā ar šīs «sacensības» noteikumiem, tās dalībnieki varējuši dot plaukas ik pēc desmit sekundēm. Mortimers un Torns iesmīti viens otram 1728 plauku, līdz ar to pārspēdami iepriekšējo rekordu par... vienu plauku.

Aģentūras ziņojumā īpaši uzsvērts, ka skatītāju dzirdes atvēršanās «sacensības laikā savus priekšnesumus sniedzis džeza orķestris».

VIŅU «LOGIKA»

«Komunistiskās darbības» izmeklēšanas rezultātā Mičiganas štatā atlaisti no darba seši cilvēki. Viens no tiem, karikatūrists Bernšteins, zaudējis vietu tikai tāpēc, ka attiecies darīt zināmu, vai viņš kādreiz ir kaut ko zīmējis laikrakstam «Daily Worker». Viņiem Janoveru, kas tāpat padzīts no darba, kaut kāds Federālā izmeklēšanas biroja okškeris apvainojis «komunistiskā darbībā». Kas tā bijusi par darbību, palicis nenoskaidrots. Bet otrs okškeris, Detroitas muziku arodbiedrības priekšsēdētājs Verners, izvērsis par šo tematu spriedelēšanu šādā garā: ja Janovers nav pazīpojis, ka viņš nav komunist, tad tas nozīmē, ka viņš ir komunist, bet ja viņš ir komunist, tad viņam nav tiesību spēlēt vijoli...

Sodien Filharmonijas zālē KPFSR Nopelniem, bagātās mākslinieces, Staļina premijas laureates Deboras Pantofel-Nečekas koncerts. Pie klavīrēm N. Starkmans. Sākums plkst. 20.30.

Sodien un 12. maijā Apgabala virsrieku namā PSRS Jūras Kara spēku dziesmu un deju ansambļa koncerti. Sākums plkst. 20.30.

12. maijā Zinātnu akadēmijas konferencē zālē, Komunālā ielā 4, Latvijas K(b)P CK sekretara Latvijas PSR ZA korespondētājlocekļa A. Pelšes lekcija «VK(b)P CK lēmumi par ideoloģiskiem jautājumiem» (krievu valodā). Sākums plkst. 18.15.

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

Akademiskajā drāmas teātri

Pret „vispārējo līgumu”

Notikumi Vācijā briest. Drudzainā atmosfērā Bonnā aiz slēgtām durvīm Konrads Adenauers ar saviem amerikāņu, angļu un franču saimniekiem slepenās sarunās gatavo lielāko nodevību Vācijas vēsturē — militāristisko «vispārējo līgumu». Rietumu prese histēriski steidzina šī līguma noslēgšanu, kas paredz Vācijas pilnīgu militāru, politisku un ekonomisku verdzīnāšanu, izslēdz vācu nācijas apvienošanās miera ceļā un bez ierunām pakļauj vācu armiju amerikāņu virspāveleībai. Imperialistu steiga saprotama. Vīrs viņu galvām draudīgi karājas Damokla zobens — Padomju valdības notas. Atbildēt uz tām ar «notikušu faktu» — tāds ir Bonnas un Vašingtonas sazvērnieku nodoms. Bet sarunas ieilgst. Tās uzdzuras milzu šķēršļiem. Pret Adenauera politiku ceļas vācu tautas protesta vētra. Bonnas kancleram kļūst aizvien grūtāk arhimnu «Vācija pāri visam» maskot savu politiku, kuras istā jēga ir — «Vācija zem visiem». Miljoni vāciešu saprot, ka runa valrs neiet par remilitarizāciju vien, tagad runa ir par vācu nācijas eksistenci. «Vispārējais līgums» nozīmē — okupāciju, militāru diktatūru, brāļu kara draudus. Tāpēc pret Adenauera kursu sāk skaļi protestēt arī tie, kas viņu vēl vakar atbalstīja. Zem masu spiediena — Nirnbergā, Esenā, Duisburgā, Dortmundē, Hamburgā un citās pilsētās vācu patrioti apvienojušies Nacionālā frontē cīņā pret vispārējo līgumu — pat Sumachers un Ollenhauers bija spiesti uzstāties pret Adenauera politiku. Adenaueru atklāti sāk kritizēt centra partijas, Bavārijas partijas, jā pat «bēgļu partijas» lideri. Paša kristīgi demokrātiskajā partijā pastiprinās opozīcija melnajam kancleram. Sodien visai pa-

saulei skaidrs, ka pret Adenaueru stāv Rietumvācijas iedzīvotāju nospiedošs vairākums un ka Adenauers bez valsts atpērsuma «vispārējo līgumu» parakstīt nespēj.

Lūk, kāpēc viņš un viņa saimnieki ar tādu naudu un apjukumu uzņēma padomju valdības pēdējās notas, kas paredz Visvācijas vēlēšanas un Vācijas mierlīgumu, izvedot no Vācijas okupācijas karaspēku ne vēlāk kā gadu pēc šā līguma parakstīšanas. Bonnā un Vašingtonā saprot, ka vienotā, neatkarīgā, neokupētā Vācijā adenaueriem vietas nebūs. Tāpēc viņi steidzas ar «vispārējo līgumu» fiksēt okupāciju.

Bet Adenauera un Ačesona mērķi nav vācu tautas mērķi. Vācu tauta apzinās, ka «vispārējais līgums» apdraud Vācijas nākotni, apdraud Vācijas progresīvo spēku citadēli — Vācijas Demokrātisko Republiku. Nacionālas trausmes zvans pārslāc Adenauera provokatoriskos draudus un Sumachers divkosīgos šļūstus, ka «vajag saglabāt mieru un kārtību». Sargāt savu un savu bērnu nākotni ceļas vācu patrioti rietumos un austrumos. Miljoni vāciešu modušies. Ledus, — kā saka Vilhelms Pīks, — sakustējies, vācu tauta saprot, ka izšķirošā stunda prasa izšķirošu rīcību. Vācijas Demokrātiskajā Republikā kā vārā savina aug tautas prasība atbildēt uz «Bonnas — Vašingtonas avantūru ar republikas bruņoto spēku organizēšanu, kas uzņemtos dzimtenes robežu un miera sardzi.

Vācu tautas nacionālais kāpinājums, tās nesatricināmā draudzība ar savu atbrīvotāju — lielo Padomju Savienību — ir droša kīla, ka izšķirošā cīņā par vienotu, neatkarīgu, demokrātisku Vāciju vācu patrioti uzvarēs.

Provokatori piekerti

«Mēs nekā nezinām. Mūsu armija nekad nav gatavojusies lietot un nav lietojuši bakterioloģiskos ieročus», — šis Ačesona paziņojums ir ASV preses melu kampaņas ass. «Pat Ačesons nezina» — tā «argumentē» amerikāņu zinātnieki savā izaicinošajā vēstulē Frederikam Zolio-Kiri, tā amerikāņu laikraksti norādīja starptautiskās demokrātiskās juristu asociācijas protokolus, tā dzeltenā prese apstrīdēja autoritatīvās ķīniešu komisijas datus. Bet tagad mēs lasām melnu uz balta: «Šai nakti man nepazīstamais dežūras kaptelnis paziņoja mums, ka mums jāļūdo uz Hvančžu pilsētu un jānomet divas pie lidmašīnas spārnēm piestiprinātas bumbas, bet pēc tam iespējams drīzāk nomet pārējo kravu un tulpi atgriezties Kuņšanā. Dežūrvīrsnieks pavēlēja nosvēst bumbas virs Hvančžu 500 pēdu augstumā, li-dojot ar maksimālu ātrumu — 200 jūdzes stundā. Mēs vērsām viņa uzmanību uz nelielo augstumu, par cik mums, saskaņā ar instrukciju, bija jāņem desmit 500 mārciņu bumbas. Viņš tomēr mums paziņoja, ka tas ir pilnīgi slepeni, ka šīs bumbas ir bakterioloģiskās, un pavēlēja nevienam un nekā neteikt par mūsu uzdevumu.»

Tā liecina sagūstītais ASV kara gal-s spēku virsnieks, vecākais leitnants Kenets Inoks, kas pats nometis 6 bakterioloģiskās bumbas Ziemeļkorejā. Viņa vārdus apstiprina otrs amerikāņu lidotājs — virsnieks Džons Kvins, kas tāpat nometis bakterioloģiskās bumbas. Amerikāņu mērļbusnieki galīgi atmaskoti. Paši noziedznieki atzinušies. Un lai dzeltenā prese trako līdz nesamaņai, lai slēptu savu apmulsumu, — cilvēce nešaubās: sagūstīto bandītu

liecība figurēs ne tikai viņu pašu, bet arī galveno kara noziedznieku prāvā...

Starp daudziem provokatoriskiem ieganstiem, ar kādiem amerikāņu imperialisti jauc Panmīņčzonas sarunas, viens pēlna īpašu vērbību. Agresori nekaunīgi atsakās repatriēt ap 100.000 korejiešu kara gūstekņus, jo «nevarot taču ar varu uzspiest cilvēkiem svešu gribu». Bendes, pie kuru rokām lip tūkstošu korejiešu kara gūstekņu asinis, ietērpušies viltus humanistu togās. Šis metamorfozas priekšgalā mēs redzam «pašu» Trumenu, kas, uzņemdamies visu morālo un politisko atbildību par sarunu jaukšanu, paziņoja preses konferencē: — «Mana kristīgi sirdsapziņa nepieļauj izdot ziemeļkorejiešiem cilvēkus, kas simpatizē Rietumiem.»

Bet tikko šie svētulīgie vārdi bija izskanējuši eterī, kad amerikāņi bija spiesti ziņot par milzu sacelšanos vislielākajā korejiešu kara gūstekņu nometnē. Sacelšusies bija sagūstījuši pašu nometnes komandantu — amerikāņu generali un viņa pajūgi, un paziņoja, ka atbrīvos ķīniekus tikai, ja izbeigs necilvēcīgo režīmu nometnēs. 9. maijā, rītā Rīdžvejs deva pavēli 8. armijai ar visiem viņas rīcībā esošiem spēkiem likvidēt «nemieru» Kočžedo salā.

Notikumi Kočžedo salā ir spilgti lappuse Korejas varontautas cīņas vēsturē. Tie pilnīgi apgāz amerikāņu provokatoriskos melus par «gūstekņiem, kuri simpatizē Rietumiem», demonstrē korejiešu kara gūstekņu augsto patriotismu un drošsirdību un visas pasaules priekšā atsedz, ka aiz Trumena un Ačesona «kristīgās sirdsapziņas» slēpjas asiņainas bendes cirvis.

ŠONEDĒĻ

M. Gorkija luga «Sīkpilsoņi» LVU dramatiskā ansambļa testudējumā. Režisore N. Katlape. Sākums plkst. 20.

LRAP Kultūras namā, Amatū ielā 5, padomju un klasiskās muzikas vakars. Piedalās simfoniskais orķestris G. Kļaviņa vadībā, vokālā studija O. Petrovska vadībā un operas studija R. Glāzupa vadībā. Sākums plkst. 20.30.

13. maijā Latvijas Padomju rakstnieku savienībā Jauno tulkotāju sanāksme. Apspriedīs Mamina-Sibīrjaka romāna «Malze» tulkojumu. Tulkotājs J. Valnovskis. Referente M. Sūmane. Sākums plkst. 18.

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lietišķās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

Filharmonijas zālē D. Pantofel-Nečekas koncerts. Sākums plkst. 20.30.

14. maijā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā mākslas vēsturnieks b. Ivanovas lekcija «Antakolska dzīve un darbība». Sākums plkst. 19.

16. maijā Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafiku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

LVU aulā Igaunijas PSR Valsts viru kora koncerts. Galvenais diriģents IPSR Tautas mākslinieks, Staļina premijas laureats prof. G. Ernesakss. Soliste IPSR Nopelniem bagātā māksliniece, Staļina premijas laureate M. Kodaniporka. Programā padomju un klasiskās dziesmas. Sākums plkst. 20.30.

17. maijā LVU aulā IPSR Valsts viru kora koncerts. Programā padomju tautu dziesmas. Sākums plkst. 20.30.